

**T.C.
ASTANA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**

KAZAKİSTAN YURT DIŞI YATIRIM ÜLKE PROFİLİ

Astana Ticaret Müşavirliği

(Mayıs 2026)

YURT DIŞI YATIRIM KAZAKİSTAN ÜLKE PROFİLİ

A. KAZAKİSTAN ÜLKESİNİN İŞ ORTAMI

1. İŞ Ortamı

a. İŞ Ortamına İlişkin Genel Göstergeler

Kazakistan, Orta Asya'daki en büyük ve en güçlü performans gösteren ekonomiye sahiptir. Tarım, hayvancılık ve zengin doğal kaynakları sayesinde Sovyetler Birliği döneminde Sovyet ekonomisine en çok katkı sağlayan devletlerden birisi olan Kazakistan; bağımsızlık sürecinin başlaması ile birlikte sosyalizmden kapitalizme hızlı bir şekilde geçiş olarak tanımlanan IMF'nin Çok Terapi politikasını uygulamıŐtır.

2025 yılının sonunda Kazakistan'ın GSYH'i 300 milyar dolara ulaşmış olup, kişi başına düşen GSYH ise 14,7 bin dolar olarak kaydedilmiştir.

Kazakistan, 21. yüzyılın ilk on yılının en dinamik 25 ekonomisi arasında Çin ve Katar'ın ardından üçüncü sırada yer almaktadır. Küresel ticaretteki artan rolü ve yeni İpek Yolu'ndaki merkezi konumu, ülkeye pazarlarını milyarlarca insana açma potansiyeli vermiŐtir. 2015 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne katılmıŐtır.

İŞ yapma kolaylığı:

Kazakistan'da yurt dışından gelen yatırımcılara devlet destekleri bulunmaktadır. Her sektörde farklı teşvikler mevcuttur. Ayrıca yatırımcıların Özel Ekonomik ve Sanayi Bölgelerinde yatırım yapmaları yararlı olmaktadır.

Kazakistan'da yatırım yapmak, iş yapmak isteyen firmalarımızın oturum izini alıncaya kadar her ay vizelerini yenilemeleri/uzatmaları gerekmektedir. Bu durum maddi kayıp kadar zaman kaybına da neden olmaktadır. Diğer taraftan, hukuk sisteminin henüz yeterince oturmamıŐ olması, bürokratik süreçlerin yoğunluğu ve yavaş iŐleyiŐi, bu durumun getirdiği illegal uygulamalar Kazakistan'da iş ve yatırım yapmayı zorlaŐtırmaktadır.

Bankacılık sistemi

Kazakistan'da 21 banka bulunmaktadır. Bu bankalar uluslararası hukuk kurallarına uygun olarak bankacılık sistemine göre çalıŐmaktadırlar. T.C. Ziraat Bankası Kazakistan'da KZI Bank adı altında faaliyet göstermektedir.

Vergi Oranları:

İŞletme

% 20- Kurumlar vergisi

% 16- Katma değer vergisi (KDV)

% 15 -Lar vergisi (Şubeler için)

Çalışan

% 10- Gelir vergisi

% 10- Emeklilik Fonu

% 1,5 - %5 – İŞveren Zorunlu Emeklilik Katkısı

% 11,5 - Sosyal vergi

% 5- Sosyal Güvenlik Primi

% 3 – Sağlık sigortası

Kazakistan’da uygulanan gümrük vergi oranları ile ilgili bilgiler aşağıdaki linkte bulunmaktadır.

<https://eec.eaeunion.org/comission/department/catr/ett/>

Dış ticaret

Kazakistan’ın son beş yıllık döneme ilişkin dış ticaret verileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır;

Kazakistan Dış Ticaret Verileri		
Yıl	Toplam İhracat (\$)	Toplam İthalat (\$)
2020	47.540.772.720	38.929.076.111
2021	60.321.024.440	41.415.435.520
2022	84.593.070.145	50.934.360.701
2023	79.138.754.701	60.412.283.325
2024	81.618.417.456	59.787.310.654
2025	79.041.225.638	64.847.013.007

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere; **büyük oranda petrol, doğal gaz, maden ve kıymetli madenlerin ihracatına bağlı olarak Kazakistan net dış ticaret fazlası veren ülke** konumundadır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti’nin dış ticaret hacmi dengeli şekilde 10 milyar dolara ulaşmıştır, bir sonraki hedef ise 15 milyar dolara çıkarmaktır.

Kazakistan’da 2025 yılı Aralık ayında, uluslararası para transfer sistemleri aracılığıyla yurt dışına 159,8 bin adet işlem gerçekleştirilmiş olup, toplam işlem tutarı 59,4 milyar tenge olarak kaydedilmiştir. 2025 yılı Kasım ayına kıyasla gönderilen para transferlerinin sayısı %15,7 oranında, işlem hacmi ise %6,9 oranında artmıştır.

Kazakistan’dan yurt dışına gönderilen para transferlerinin hacmine göre önde gelen ülkeler şunlardır: Rusya – 24,4 milyar tenge (toplam tutar içindeki payı %41,1), Özbekistan – 10,9 milyar tenge (%18,4), **Türkiye – 9,9 milyar tenge (%16,7)**, Gürcistan – 4,0 milyar tenge (%6,7) ve Çin – 2,0 milyar tenge (%3,4).

Madencilik ve Metalürji

Kazakistan'da başta **doğalgaz ve petrol olmak üzere kömür, bakır, uranyum, değerli metallere, cevherler, alaşımlar, ferroalaşımlar ve diğer maden yatakları** bulunmaktadır.

Yeşil ekonomi

Kazakistan **Yeşil Ekonomi Planını başlatarak, 2050 yılına kadar enerji ihtiyacının %50'sini alternatif ve yenilenebilir kaynaklardan karşılamayı taahhüt etmiştir.**

Hükümet, Kazakistan'da Yeşil Ekonomiye geçişin 2050 yılına kadar gerçekleşmesini hedefledi. Yeşil ekonominin GSYİH'yı %3 artırması ve 500.000'den fazla yeni iş yaratması beklenmektedir. Ayrıca hükümet yenilenebilir kaynaklardan üretilen enerjinin fiyatlarını belirlemiştir.

Doğrudan yabancı yatırım

Kazakistan bağımsızlığından bu yana 120'den fazla ülkeden 330 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım (DYY) çekmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı'na göre Kazakistan, bölgedeki en iyi yatırım ortamına sahip ülke olarak kabul edilmektedir.

Ülkelere göre Kazakistan'a gelen doğrudan yatırımların net girişi

Ülke adı	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Türkiye	189,9	433,7	-60,8	137,4	264,9	118,7
Toplam	3 670	3 353	6 542	3 591	227	-861

Kazakistan, 2025 yılı itibarıyla doğrudan yabancı yatırım (DYY) çekme konusunda önemli bir artış gösterdi. 2025 yılı sonuçlarına göre, Kazakistan'da doğrudan yabancı yatırımların (DYY) brüt girişinde, 2024 yılındaki düşüşün ardından %14,4 oranında artışla 20,5 milyar ABD doları seviyesine ulaşarak kısmi bir toparlanma gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, son 20 yılın ardından ilk kez 0,9 milyar ABD doları tutarında net DYY çıkışı kaydedilmiştir.

İmalat sanayine yapılan yatırımlar 3,2 milyar dolara ulaşarak, geçen yıla göre (%2,6 milyar dolar) %23,5 artış göstermiştir. Ayrıca, imalat sektörüne yapılan yatırımlar 2011 yılından bu yana ilk kez madencilik sektörüne yapılan yatırımları aşmıştır. Madencilik sektörüne ise 2025 yılının 9 ayında 2,6 milyar dolar yatırım çekilmiştir. Bu durum, doğrudan yabancı yatırımların (DYY) yapısında işleme ve üretim lehine niteliksel bir değişimin önemli bir göstergesidir.

2025 yılında Kazakistan'a en çok yatırım yapan ülkeler aşağıda gösterilmektedir:

-Hollanda;

- Çin;

-Rusya;

-Katar;

-Güney Kore;

- Fransa;
- Türkiye;
- Almanya vs.

Ayrıca, Katar yatırımlarındaki keskin artışı ayrıca vurgulamak gerekmektedir. 2023 yılında Katar'dan gelen doğrudan yatırımlar yaklaşık 9 milyon dolar seviyesindeyken, 2025 yılının ilk 9 ayı itibarıyla bu rakam 1,2 milyar dolara yükselmiştir.

2025 yılı Ocak–Eylül döneminde net doğrudan yabancı yatırım girişi 1,2 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş olup, söz konusu tutar, bir önceki yılın aynı döneminde kaydedilen 498,4 milyon ABD dolarına kıyasla 2,4 kat artış göstermiştir.

UNCTAD tarafından yayımlanan 2025 tarihli “Dünya Yatırım Raporu”na göre, Kazakistan 2024 yılı itibarıyla Kuzey ve Orta Asya bölgesinde yeni projelere çekilen yatırımlar bakımından 15,7 milyar ABD doları ile lider konumda olup, bu tutar söz konusu bölgedeki toplam yeni proje yatırımlarının %63’ünü oluşturmaktadır.

Devlet sanayi politikası çerçevesinde, 2025 yılında metalurji, kimya sanayii, makine imalatı ve gıda üretimi sektörlerinde yaklaşık 190 yatırım projesi hayata geçirilmiş ve devreye alınmıştır. Bu projeler, binlerce yeni istihdam olanağının oluşturulmasına, üretim kapasitelerinin modernizasyonuna ve hammaddelerin yurt içinde daha ileri düzeyde işlenmesinin genişletilmesine katkı sağlamıştır.

2025 yılında yatırımların çekilmesinde Uluslararası Astana Finans Merkezi (AIFC) önemli bir rol oynamıştır. Yıl boyunca bu platform aracılığıyla yaklaşık 6 milyar ABD doları tutarında yatırım çekilmiş, kayıtlı şirket sayısı ise binin üzerinde artmıştır. AIFC, uluslararası yatırımcılar ve kurumsal fonlar için elverişli bir finansal ve hukuki ortam oluşturmaya devam etmiştir.

Yılın dikkat çeken gelişmelerinden biri de Kazakistan Global Investment Roundtable 2025 (KGIR-2025) etkinliğinin gerçekleştirilmesi olmuştur. Etkinlik sonucunda yaklaşık 7,5 milyar ABD doları tutarında yatırım anlaşmaları imzalanmıştır. Söz konusu anlaşmalar; enerji, sanayi, tarım ve lojistik sektörlerindeki projeleri kapsamaktadır.

Ayrıca, 2025 yılında tarım-sanayi kompleksinin geliştirilmesine önemli ölçüde önem verilmiştir. Kazakistan’da, ithalata bağımlılığın azaltılması ve tarım ürünlerinin derin işlenmesinin geliştirilmesini amaçlayan 200’den fazla projenin hayata geçirildiği “Yatırım Siparişi” adlı geniş ölçekli program başlatılmıştır.

Temel vurgu, modern işleme tesislerinin, lojistik merkezlerin ve depolama altyapılarının inşasına yapılmış; bu sayede tarım sektörünün dayanıklılığı artırılmış ve ülkenin gıda güvenliği güçlendirilmiştir.

Geçtiğimiz yıl Kazakistan Cumhuriyeti ekonomisine yaklaşık 390 milyon ABD doları tutarında **Türk yatırımı** çekilmiş olup, son 20 yılda bu tutar toplamda **6 milyar ABD dolarını** aşmıştır. Bugüne kadar inşaat, hafif sanayi, metalurji, tarım-sanayi kompleksine (APK) yönelik derin işleme, ulaşım ve lojistik, ilaç üretimi, elektronik cihaz üretimi ve diğer sektörlerde toplam değeri 4 milyar ABD doları olan 98 yatırım projesi hayata geçirilmiştir. Halihazırda ise toplam değeri 3,9 milyar ABD doları olan 50 proje uygulama aşamasındadır.

Kurumlar vergisinden on yıllık muafiyet, emlak vergisinden sekiz yıllık muafiyet ve diğer birçok vergide on yıllık dondurmayı içeren doğrudan yabancı yatırımı teşvik etmek için yasa vergi imtiyazları imzalanmıştır. Diğer teşvikler, bir üretim tesisi faaliyete geçtiğinde sermaye yatırımlarının yüzde 30'a varan geri ödemesini içerir.

- 10 yıllığına tüm vergilerden muafiyet, altyapısı hazır arazi, güvenilir özel ve devlet ortaklığı
- % 7- 8 faizli kredi imkânı
- İhracat desteği
- İngiliz hukuk sistemi mahkeme ve tahkim
- Elektrik ve doğal gazın metreküpü 0.15 - 0.25 kuruş
- Asgari ücret 170\$, vasıflı işçi ücreti 280\$
- 200 milyonluk Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerini kapsayan gümrüksüz pazar imkânı
- Çin ve Orta Asya ülkelerine ihracat imkânı
- Ve en önemlisi Kazakistan'da sayısı 2500'e ulaşan şirkete sahip, ülkedeki ikinci güçlü yatırımcı olan Türk işadamları ile beraber daha güçlü olmak

Ekonomik rekabet gücü

Dünya Bankası tarafından hazırlanan 2020 İş Yapma Kolaylığı Raporunda Kazakistan, küresel olarak 25. sırada yer almış ve azınlık yatırımcılarının haklarını korumak için küresel olarak en iyi ülke olmuştur. Kazakistan; kurumlar, altyapı, makro ekonomik ortam, yüksek öğrenim ve öğretim, mal piyasası verimliliği, iş gücü piyasası gelişimi, finansal piyasa gelişimi, teknolojik hazırlık, pazar büyüklüğü dahil olmak üzere raporun rekabet gücünün hemen hemen tüm sütunlarında BDT'deki diğer devletlerin önünde yer almaktadır. Küresel Rekabet Endeksi, bu sütunların her birinde 1'den 7'ye kadar bir puan verir ve Kazakistan genel olarak 4.4 puan almıştır.

Genç bir ülke olmasına rağmen oluşturduğu güçlü kurum ve altyapılarıyla ekonomisini güçlendirmeye çalışan Kazakistan, tarım, madencilik, petrokimya, makine, turizm ve perakende sektörlerinde önemli yatırım fırsatları sunmaktadır. Kazakistan'ın bağımsızlığını kazandığı 1991'den bu yana ekonomide gösterdiği istikrarlı performans, ülkeye çekilen doğrudan yabancı yatırımlara yansımaktadır. 2050'de en gelişmiş 30 ülke arasında yer almayı hedefleyen Kazakistan, bu amaçla altyapılarını iyileştirmeye yönelik adımlar atmaktadır. Ülkenin yürüttüğü "Nurlu Yol Programı" ve "Kuşak Yol Girişimi"nin de aralarında bulunduğu ulaşım altyapılarının geliştirilmesine yönelik projeler, Kazakistan'ı Asya'nın ortasında modern bir transit koridoru haline getirmektedir. Hükümet, ulaşım ve lojistiğin yanı sıra telekomünikasyon, dijitalleşme ve internet bağlantısına da büyük yatırımlar yapmaktadır.

Kazakistan'ın stratejik konumu, nitelikli iş gücü, yatırımcıların korunmasına yönelik düzenlemelerdeki iyileştirmeler, gelişmiş altyapısı, sektörler arası fırsatlar, ekonomik büyüme, iş dostu ortamı, cazip yatırım teşvikleri ve piyasaya erişim kolaylığı, ülkeye yatırım yapmak için güçlü nedenler olarak gösterilmektedir.

Toprak büyüklüğü açısından Dünyanın 9'uncu ülkesi Kazakistan'ın Rusya, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Çin ile doğrudan sınırı, Azerbaycan ve İran'a da Hazar Denizi üzerinden erişimi bulunmaktadır. Kazakistan, nüfusu 20 milyon olmasına rağmen Batı Çin, Orta Asya ve Hazar ülkeleri dikkate alındığında yaklaşık 500 milyonluk potansiyel pazara açılmaktadır.

Kazakistan'da **14 Özel Ekonomik Bölge (SEZ), 50 Organize Sanayi Bölgesi** bulunmaktadır. Buralarda yatırımcılara kurumlar vergisi, arazi vergisi, emlak vergisi ve gümrük vergilerinden muafiyet sağlanmaktadır. Ayrıca, özel ekonomik bölgeler ücretsiz arsa, yabancı iş gücünün istihdamı için basitleştirilmiş süreçler ve kurulan altyapı ve dijital ağlara erişim olanağı sunmaktadır. Yatırım ortamını cazip hale getirmek amacıyla 2017'de "Kazakh Invest" adıyla kurulan Ulusal Yatırım ve İhracat Ajansı, yatırımcıların fikir aşamasından uygulamaya kadar ihtiyaç duyduğu her türlü desteği vermektedir. Kazakh Invest'in Türkiye'de de ofisi bulunmaktadır.

“Kazakistan Sanayi ve İhracat Merkezi” QazIndustry” A.Ş., Kazakistan'daki özel ekonomik ve sanayi bölgelerinin koordinatörü olarak faaliyet göstermektedir. Merkezin temel amacı özel ekonomik ve sanayi bölgelerini geliştirmektir. Bölgeler, farklı sektörlerde uzmanlaşarak Kazakistan ekonomisinin büyümesine katkı sağlamaktadır.

Potansiyel yatırım alanları

Arazisinin yüzde 80'i tarıma elverişli olan Kazakistan'da yapay sulamaya ihtiyaç duyulmadan buğday ve tahıl yetiştirilebilmesi ve büyükbaş sürülerinin yıl boyunca otlayabileceği alanların bulunması, ülkede üretilen tarımsal ürünlerin organik ve yüksek kalitede olmasını sağlamaktadır. Kazakistan'ın çalışma çağındaki nüfusunun 5'te 1'i büyüyen tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Ülkenin doğusundaki Çin'in süt tüketimi ve yüksek kalitede süt ürünlerine gösterdiği ilgi dikkate alındığında, üretilen ürünler için büyük bir pazar da bulunmaktadır.

Dünya Bankası verilerine göre, Kazakistan'da mevcut 46 trilyon doların üzerinde değere sahip 5 binden fazla keşfedilmemiş maden yatağı olduğu tahmin edilmektedir.

Yüksek frekanslı lazerler, röntgen makineleri, akıllı teknolojiler, elektrikli araçlar ve ileri robotiklerde kullanılan nadir toprak metallerinin bulunduğu Kazakistan'ın, bu minerallerin keşfi, geliştirilmesi ve işlenmesi alanlarında potansiyeli dikkati çekmektedir.

Kazakistan, **tarım ve madencilik yanı sıra petrokimya, imalat sanayisi, makine, turizm, perakende sektörlerinde** önemli yatırım fırsatları sunmaktadır. Ülkede, **Çin, Japonya, Güney Kore gibi Asya ülkelerinin yanında Rusya, Hollanda, Fransa, Türkiye gibi ülkeler de makine sanayinden ilaç sanayisine, teknolojiye inşaata kadar değişik sektörlerde önemli yatırımlar** yapmaktadır.

300 milyar dolarlık gayrisafi yurt içi hasılasıyla Orta Asya'nın en büyük ekonomisi olan Kazakistan, büyük bir özelleştirme programıyla da ekonomisini çeşitlendirmektedir.

Pazarda dikkat edilmesi gereken hususlar

Türkiye'nin, Kazakistan Pazarı'na girişte en büyük engel iki ülke arasındaki uzaklık olup bir TIR Yaklaşık 8.000 dolara Türkiye'den gelmektedir. Bu pekçok Türk malının, örneğin kesme çiçek, Kazakistan Pazarına girmesine engel olmaktadır.

Rusya ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşmasından sonra Kazakistan Pazarına Rus malları hücum etmiş olup, Kazakistan'da Çin mallarından çok Rus malı bulunmaktadır.

Kazakistan'da tarım ve sanayi yeni yeni gelişmekte olup, buna paralel olarak iş kültürü de yavaş yavaş oluşmaktadır. Bu nedenle sık sık hukuki sorunlarla karşılaşmakta, firmalarımıza iş ve işlemlerin yürütülmesinde nakit ödeme şeklini tercih etmeleri önerilmektedir.

SANAYİ BÖLGELERİ

Kazakistan'da faaliyet gösteren Özel Ekonomik Bölgeler (ÖEB) aşağıda belirtilmiştir.

1. Astana-Yeni Şehir ÖEB: Kazakistan başkenti Astana şehrinin hızla geliştirilmesine yönelik yapılmıştır.
2. Astana-Tehnopolis ÖEB.
3. Khorgos ÖEB. Çin sınırında bulunmaktadır.
4. Qyzyljar ÖEB, 11 Ekim 2019 tarihinde Petropavl şehrinde kurulmuştur.

5. Taraz Kimya Parkı. Bu Özel Ekonomik Bölge, Taraz şehrinde yer almaktadır. Yüksek verimli teknolojiler temelinde kimyasal ürünlerin yeni üretimini oluşturmak amaçlı kurulmuştur.
6. Saryarka ÖEB, Karagandı şehrinde yer almaktadır. Ağır sanayi ve üretim odaklı bölgedir.
7. Pavlodar ÖEB: Kimya petrokimya sanayi. Alüminyum ve petrokimya ürünleri üretiminde öne çıkmaktadır.
8. Atırâu ÖEB: Petrol ve gaz endüstrisinin yoğun olduğu özel bölgedir.
9. Aktau Deniz Limanı ÖEB.
10. İnovasyon Teknoloji Parkı. Bu ÖEB, Almatı şehrinde bulunmaktadır. Bilgi teknolojileri, inovasyon ve teknoloji geliştirme alanları üzerine çalışmaktadır.
11. Khorgos –Doğu Kapısı. Çin sınırında bulunan bu ÖEB, ulaşım altyapısını ve sınırötesi ticari-ekonomik iş birliğini geliştirmek amaçlı kurulmuştur.
12. Ontüstik ÖEB, Çimkent şehrinde yer almaktadır. Güney Kazakistan'da yer alan bu bölge, tekstil, hazır giyim ve kimya üretimini geliştirmek amaçlı kurulmuştur.
13. Türkistan ÖEB, Türkistan şehrinin geliştirilmesine yönelik kurulmuştur.
14. G4 City ÖEB Almatı'da yer almaktadır. 2048 yılına kadar Özel Ekonomik Bölgeler kapsamında yaklaşık 3,7 trilyon tenge yatırım çekilmesi, 17 trilyon tenge'yi aşan hizmetler ve ürünler üretilmesi ve yaklaşık 60 bin yeni iş yeri oluşturulması planlanmaktadır.

b. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

- Şirket Kurmak

Kazakistan'da Şirket kurma ve bunu kayda almak için düzenleyici kanunlar aşağıda yer almaktadır;

- 22.04.1998 tarih ve 220-1 sayılı "Şirketler Hakkında..." Kanun;
- 17.04.1995 tarih ve 2198 sayılı "Tüzel Kişilerin Devlet Tescili Hakkında..." Kanun;
- Medeni Kanun;
- 19.06.1995 tarihli ve 2337 sayılı "Yabancıların Hukuki Statüsü Hakkında Kanun" (dolaylı olarak, yabancılar tarafından Şirket açılmasıyla ilgili olarak);
- 22.07.2011 tarihli ve 477-IV sayılı "Nüfusun Göçü Hakkında Kanun" (dolaylı olarak, yabancılar tarafından Şirket açılması açısından).

Şirket kurucusunun (katılımcısının) kim olduğuna bağlı olarak (bir yabancı veya Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşı) bir veya başka bir düzenleyici kanun uygulanacaktır.

Yabancı vatandaşlar daha fazla kısıtlamaya uymak zorunda kalacaklardır, ancak yine de Kazakistan'da bir Şirket kaydettirme hakkına sahiptirler.

- Kazakistan'da Şirket tescilinin aşamaları.

Kazakistan'da bir Şirket aşağıdakiler tarafından tescil edilebilir:

- Kazakistan vatandaşı;
- Kazakistan'da oturma izni olan bir yabancı;
- Oturma izni olmayan ancak ticari göçmen vizesi olan bir yabancı;

- Yabancı bir tüzel kişilik.

Tek bir katılımcı veya yabancılar da dahil olmak üzere bir grup kişi de bir Şirkete kaydolabilir. Kazakistan'da bir şirket kurmak isteyenlerin birkaç aşamadan geçmesi gerekmektedir. İlk aşama hazırlık aşamasıdır. Gelecekteki kurucunun şunları yapması gerekir:

- Organizasyonel ve yasal bir formun seçilmesi (en yaygın seçenek Limited şirket);
- Mevcut kuruluşlarla tekrarlanmayan benzersiz bir ünvanın seçilmesi (isim üç dilde olmalıdır - Kazakça, Rusça ve İngilizce, ayrıca tam ve kısa bir forma sahip olmalıdır);
- Yasal bir adresin seçilmesi (Şirketi kurucunun ev adresine kaydettirilir, konut dışı veya ofis binaları kiralanır veya satın alınır, yasal bir adres satın almak için bir sözleşme yapılır);
- Ana ve ek faaliyet türlerine kararın verilmesi ve bunlar için OKED'in (ekonomik faaliyet türlerinin genel devlet sınıflandırması) seçilmesi;
- Gelecekteki faaliyetlerin ölçeğine karar verilmesi (Şirket küçük işletme, orta veya büyük işletmeye ait olup olmayacağı);
- Faaliyet ölçeğine bağlı olarak, tüzük sermayesinin büyüklüğünün belirlenmesi,
- Seçilen OKED'e ve planlanan faaliyet ölçeğine bağlı olarak gelecekteki vergi rejimine önceden karar verilmesi.

Faaliyet ölçeği seçimi, OKED seçimi ve vergi rejimi seçimi ciddiye alınmalıdır. Bu parametreler elbette iş yapma sürecinde değiştirilebilir, ancak ilk aşamadaki yetkin planlama işletme sahibine çok fazla zaman ve para tasarrufu sağlayacaktır.

Şirket kaydının ikinci aşaması belgelerin işleme alınmasıdır. Bu kapsamda;

- Şirket kuruluş sözleşmesinin imzalanması (eğer birden fazla katılımcı varsa),
- Şirket kurulmasına ilişkin bir karar hazırlanması;
- Şirket tüzüğünün onaylanması (standart forma göre veya avukatların yardımıyla kendi tüzüğü geliştirilebilir),
- Tescilin bağımsız olarak mı yoksa uzmanların yardımıyla mı yapılacağına karar verilmesi,
- Kurucuların her biri için bir e-imza alınması,
- Şirketin Halka Hizmet Merkezinde (Adalet Bakanlığı) veya Egov.kz portalı üzerinden kaydettirilmesi,
- Bir bankada cari hesap açılması,
- İşverenin hukuki sorumluluğuna ilişkin bir sigorta sözleşmesi imzalanması,
- Bir mühür sipariş edilmesi (zorunlu değil),
- Lisans alınması, faaliyetin başlamasıyla ilgili olarak Akimat'a (Valiliğe) bildirimde bulunulması (faaliyet ruhsata tabi ise veya devlet makamlarına bildirimde bulunulmasını gerektiriyorsa).

Ana sözleşmenin ve tüzüğün akdedilmesinin kayıt prosedürü (çevrimiçi) için zorunlu olmadığı, ancak Şirket işleyişine ilişkin mevzuatın gerekliliklerine uymak için yürütülmesi gerektiği unutulmamalıdır. Bu nedenle, gelecekte sorunlardan kaçınmak için bu belgeleri bir kerede işleme almak daha avantajlıdır.

Gelecekteki Şirket faaliyeti, tüzük sermayesinin karmaşık oluşum planları ile bağlantılı değilse, herhangi bir holding şirketinin yapısının bir parçası değilse, Örnek Tüzüğü kullanmak mümkündür. Örnek Tüzük, Kazakistan Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın 24.02.2015 tarihli ve 106 sayılı Emri ile onaylanmıştır.

Gelecekteki kurucu prosedürü kendisi yürütmeye karar verirse, aralarından seçim yapabileceği iki seçenek vardır:

- Kayıt makamına şahsen gelerek kayıt işlemi yapmak (kağıt formatındaki belgeler TSON aracılığıyla sunulur),
- Çevrimiçi kayıt yapmak (Egov portalı üzerinden).

İkinci seçenek (çevrimiçi kayıt) en uygun olanı olup, zaman ve maliyet açısından tercih edilebilir.

- **Kurucuların (katılımcıların) yabancı olması durumunda Şirket kaydının özellikleri nelerdir?**

Kurucuların veya katılımcıların yabancı vatandaş (veya yabancı tüzel kişi) olması durumunda Şirketin tescili standart prosedürden farklı değildir. Bu konular 17.04.1995 tarih ve 2198 sayılı Kanun ve 22.07.2011 tarih ve 477-IV sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Yalnızca noter onaylı ve Kazakça ve Rusça dillerine çevrilmiş ek belgeler gerekecektir.

Yabancı bir şahıs kişi için:

- Yabancıнын pasaportunun kopyası;
- Kazakistan İİN numarası (Halka Hizmet Merkezinden temin edilebilir).

Yabancı bir tüzel kişilik için:

- Tüzel kişiliğin yabancı bir ülkenin yasalarına göre kayıtlı olduğunu teyit eden ticaret sicilinden tasdikli bir alıntı;
- Kurucu belgeler;
- Kazakistan BİN (İşletme Tanımlama Numarası)

Belgeler yabancı tüzel kişiliğin menşe ülkesinde noter tasdikli ve Kazakistan'da apostilli veya tasdikli olmalıdır.

Bir yabancı, BDT üyesi olmayan bir ülkenin veya Kazakistan'ın vizesiz rejime sahip olmadığı bir ülkenin vatandaşıysa, *Kazakistan'da bir Şirket kurucusu veya katılımcısı olmak için 3 aydan 2 yıla kadar bir süre için verilen C5 ticari göçmen vizesine sahip olmalıdır.* Sıradan bir ticari vize ile bir Şirket açmak yasadışı olarak kabul edilebilir. Yabancı tüzel kişiler için ticari vize gerekli değildir. Bu nedenle, yabancı bir tüzel kişinin Kazakistan'da bir Şirket kaydettirmesi, yabancı bir şahsa göre daha kolaydır.

Kazakistan için vize alacak iş göçmenleri şunları yapmalıdır:

- 18 yaşından büyük olmalı;
- İşgücü faaliyetini engelleyen hastalıkların olmadığını doğrulayan bir sağlık belgesi olmalı;
- Sağlık sigortası;
- Sabıka kaydının ve girişimcilik faaliyeti yasağının varlığını veya yokluğunu bir mahkeme kararına dayanarak teyit etmeli;
- İş yapma konusunda deneyim sahibi olmalıdır.

Kazakistan'da yabancı vatandaşlar tarafından her türlü faaliyet gerçekleştirilebilir. Ancak, buna ilişkin kısıtlamalar Kanunla düzenlenmiştir. Bu Kanunlar;

- 19.10.2000 tarih ve 85-II sayılı "Güvenlik faaliyetleri hakkında,
- 06.01.2012 tarih ve 527-IV sayılı "Kazakistan Cumhuriyeti'nin Ulusal Güvenliği Hakkında,
- 23.07.1999 tarih ve 451-I sayılı "Kitle İletişim Araçları Hakkında" kanunlar.

Birçok prosedür için yabancı vatandaşların şahsen hazır bulunması gerekecektir. Ancak bazı işlemler, Kazakça ve Rusça dillerine çevrilmesi ve noter tarafından onaylanması gereken vekaletname ile yapılabilir.

Avrasya Ekonomik Birliği ülkeleri dışındaki bir ülkeden gelen yabancı uyruklu bir kişi Kazakistan'da bir Ltd.Şti.ni şahsen yönetmeyi planlıyorsa, geçici oturma izni ve çalışma izni alması gerekir. Bunu yapmak için, başvuru sahibi ulusal bir pasaportla TSON'a başvurmalı ve önce bir IIN almalıdır. Bundan sonra TSON'a bir başvuru yapılır:

- Ticari göçmen izni için bir başvuru,
- Kazakistan Cumhuriyeti sınırını geçtiğine dair pasaport işaretli sayfası,
- 075/u formunda bir sağlık belgesi,
- Parmak izi ve fotoğraf çekimi belgesi (Merkezde veya poliste yapılır),
- Sağlık sigortası,
- Kazak bir işverenle yapılan bir iş sözleşmesi (veya Şirket yöneticisinin yetkilerini üstlenmeye ilişkin bir emir),
- Gelir vergisinin ön ödemesi.

Çalışma izni 1 iş günü içinde verilir.

Kazakistan'da iş yapmak isteyen yabancı vatandaşlar şirket açabilmesi veya mevcut bir Kazak şirketinin kurucularından biri olabilmesi için C5 kategorisindeki ticari göçmen vizesini (business immigrant visa) alması gerekmektedir.

Yatırımcı Vizesi A5

Kazakistan Cumhuriyeti'nde yatırım faaliyetlerini yürüten yasal kuruluşların yapısal bölümlerinin başkanları ve/veya yardımcı başkanları ve/veya şirketlerinin yöneticileri ile onların aile üyeleri, "A5" kategorisi Yatırımcı Vizesi (90 güne kadar tek girişli / 5 yıla kadar çok girişli) için başvuruda bulunabilirler. Vizeler, Kazakistan Cumhuriyeti'nin yabancı ofisleri veya Dışişleri Bakanlığı tarafından davet üzerine verilir. Vize, davet eden tarafın talebi ve Kazakistan Cumhuriyeti yatırımlarından sorumlu yetkili kurumun talebi doğrultusunda İçişleri Bakanlığı tarafından verilir.

Kazakistan Cumhuriyeti yatırımcı vizelerinin elde edilmesi üç aşamadan oluşur.

I. Yetkili yatırım kurumundan talep alınması

Başvuru sahibi, başvuruya aşağıdaki belgeleri eklemelidir:

Başvuru formu;

Yatırımcı vizesi için başvuran kişinin kimlik belgesinin bir kopyası, Kazakça veya Rusça noter onaylı çevirisi (vizenin süresinin en azından vize süresinin bitiminden üç ay daha geçerli olmalıdır);

Tüzel kişi ise şirketin tüzüğünün bir kopyası;

Başvuru sahibinin görevini doğrulayan belgenin bir kopyası;

Yatırım yapıldığını doğrulayan belgelerin bir kopyası.

Yetkili yatırım kurumundan talep alınması için süre, başvuru tarihinden itibaren en fazla 5 iş günüdür.

Önemli not:

Yetkili yatırım kurumunun istediği koşullardan en az birini karşılamak için başvuru sahibi tarafından dilekçe verilir. Hizmet sağlayıcı, aşağıdaki koşullardan birinin yerine getirilmesi durumunda bir talep almak için karar verebilir:

Başvuru sahibinin 2020-2025 yılları için Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Kararnamesi № 1050'de belirtilen öncelikli imalat sektörleri çerçevesinde projeleri yürütmesi;

Başvuru sahibinin Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın Yabancı Yatırımcılar Konseyi'ne üye olması;

Başvuru sahibinin yetkili yatırım kurumu ile yapılmış bir yatırım sözleşmesi olması;

Başvuru sahibinin Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki yatırım projesinin uygulanmasını doğrulayan devlet kurumlarından veya kamu kuruluşlarından tavsiyelerinin bulunması.

II. Vize desteğinin (davetiye) kaydedilmesi

Davetiye için başvuracak olan tüzel kişiler ve bireysel girişimciler, ilk kez başvuru yapanlar için Kazakistan Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın Göç Polisi birimine başvurmalıdır ve aşağıdaki belgeleri sunması gerekmektedir:

Tüzel kişiliğin veya bireysel girişimcinin devlet kayıt belgesinin bir kopyası;

Belgelerin sunulması için temsilci atamak üzere tüzel kişi tarafından verilen bir emir veya vekaletname;

Temsilcinin kimlik kartının bir kopyası.

Başvurunun (davetiyenin) onaylanması için davet eden tarafından aşağıdaki belgeler sunulmalıdır:

Kağıt formunda ve elektronik ortamda doldurulan iki kopya tablo.

Yatırımcı kategorisinde bir vize durumunda yetkili yatırım kurumunun talebi sunulmalıdır.

Başvurunun (davetiyenin) değerlendirilmesi için süre, başvuru tarihinden itibaren en fazla 5 iş günüdür.

III. Kazakistan Cumhuriyeti Büyükelçiliği/Konsoloslughuna Başvuru

Eğer talep (davetiye) olumlu şekilde değerlendirilirse, bir onay numarası atanır ve aşağıdaki belgeler ve bilgilerle Kazakistan Cumhuriyeti'nin yurtdışındaki bir kurumuna transferi sağlanır:

Bir vize almak için başvuru formu ve renkli veya siyah-beyaz fotoğraf (3.5 x 4.5 cm);

Geçerli bir diplomatik, resmi, yabancı pasaport veya Kazakistan Cumhuriyeti tarafından bu nitelikte kabul edilen diğer kimlik belgesi ve Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Sınırnını geçme hakkı veren belge;

Vize kategorisine uygun olarak alınması gereken ek belgeler.

Vize başvurusunun değerlendirilmesi için süre, başvuru tarihinden itibaren en fazla 5 iş günüdür.

Vize maliyeti: Tek girişli- 96 ABD Doları, Çok girişli- 240 ABD Doları (Süresine göre fiyatı artmaktadır.) Noter ücretleri ve çeviri masrafları ayrı olarak ödenir.)

- Şube veya Temsilcilik Açmak

Kazakistan Cumhuriyeti mevzuatı, Kazakistan Cumhuriyeti topraklarında yabancı ticari kuruluşların temsilciliklerinin ve şubelerinin ("Yabancı Şirketler") açılması ve işletilmesine ilişkin prosedürü oldukça açık bir şekilde tanımlamaktadır.

Temsilcilikler ve şubeler, Kazakistan'daki yabancı bir şirketin ayrı alt bölümleridir ve tüzel kişilik statüsüne sahip değildir.

Temsilcilikler ve şubeler arasındaki fark, temsilciliklerin yabancı bir şirketin çıkarlarını koruyup temsil edebilmesi ve Kazakistan'da onun adına işlem ve diğer yasal eylemleri gerçekleştirebilmesi, şubelerin ise temsilcilik işlevleri de dahil olmak üzere Kazakistan'daki yabancı bir şirketin işlevlerinin tamamını veya bir kısmını yerine getirme yetkisine sahip olmasıdır. Başka bir deyişle, mevzuat, yasal olarak yetkilendirilmiş olan şubelerin aksine, temsilciliklerin Kazakistan'da doğrudan ekonomik veya diğer ticari faaliyetlerde bulunmasına izin vermemektedir.

Bununla birlikte, yukarıdaki farklılıklara rağmen, vergi amaçları doğrultusunda, yabancı bir şirketin temsilciliklerinin ve şubelerinin daimi işyeri statüsüne sahip olduğu ve Kazakistan Cumhuriyeti vergi mevzuatı kapsamında vergi mükellefi olduğu unutulmamalıdır.

Çoğu durumda, temsilciliklerin ve şubelerin açılma kararından sonraki ana hedefleri şunlardır:

- Kazakistan pazarına doğrudan giriş yapmak ve çalışmak,
- Ana şirketin müşteri çevresini genişletmek,
- Ortak projeler için ortak bulma ve danışmanlık konusunda yardım,
- Yabancı şirketin sadece belirli görevlerini yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda müzakereler, toplantılar, diğer etkinlikler ve işlemlerin sonuçlandırılması için teknik ve yerel destek organize etmek,
- Potansiyel yatırımcılardan gelen tekliflerin işlenmesi ve yabancı şirkete bilgi aktarımı, reklam faaliyetlerinin geliştirilmesi, pazarın incelenmesi, ortak üretimlerin oluşturulması için bilgi ve tekliflerin yaygınlaştırılması ve çok daha fazlası.

Temsilcilikler ve şubeler faaliyetlerini ana şirket tarafından onaylanan yönetmelikler temelinde yürütürler ve başkanları (başkan, müdür) ana şirket tarafından atanır ve kendilerine verilen vekaletnameler temelinde hareket ederler. Hem yabancı bir vatandaşın hem de Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşının temsilcilik ve şube başkanı olarak atanabileceği unutulmamalıdır. Aynı zamanda, bir temsilcilik ofisinin veya şubenin başkanı olan yabancı bir vatandaşın Kazakistan'da yabancı işgücü çalıştırmak için izin (yani çalışma izni) alması gerekmemektedir. Bu da birçok durumda, özellikle küçük işletmeler için bir temsilcilik ofisi veya şube açarak Kazakistan'da iş yapmaya başlama seçiminde belirleyici bir faktördür.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin "Tüzel Kişilerin Devlet Tescili ve Şube ve Temsilciliklerin Sicil Kaydı Hakkında" Kanununa (17 Nisan 1995 tarihli, 2198 sayılı) göre, Kazakistan Cumhuriyeti'nde yabancı bir şirketin temsilcilik ofisi ve şubesinin açılması, Kazakistan Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı ve bölgesel organlarına (bundan böyle Kayıt Makamı olarak anılacaktır) kayıtlarının yapılması yoluyla gerçekleştirilir. Hem temsilcilikler hem de şubeler için sicil kayıt prosedürü aynıdır.

Bir temsilcilik ofisi ve bir şubeyi tescil ettirmek için, yabancı bir şirket aşağıdaki belgeleri kayıt makamına sunmalıdır:

1. Kazakistan Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan forma göre sicil başvurusu. Söz konusu başvuru, temsilciliği (şubeyi) kuran yabancı şirket tarafından yetkilendirilmiş bir kişi tarafından imzalanmalı ve (varsa) bu şirketin mührü ile mühürlenmelidir;

2. Yabancı şirket tarafından onaylanması gereken Kazakça ve Rusça dillerinde 3 nüsha halinde temsilcilik (şube) yönetmeliği. Yönetmelik aşağıdaki bilgileri yansıtmalıdır;

- temsilciliğin (şubenin) ve onu kuran yabancı şirketin unvanı ve yeri (yasal adresi),
- temsilciliğin (şubenin) faaliyet süresi,
- temsilciliğin (şubenin) kuruluş amacı ve yetkileri,
- temsilciliğin (şubenin) yönetim prosedürü ve yetkililerinin atanması,

- temsilciliğin (şubenin) faaliyetinin sona erme koşulları ve mülkünün ana şirkete devredilmesi prosedürü.

3. Yabancı şirket tarafından temsilciliğin (şubenin) gelecekteki başkanına verilen vekaletname,

4. Yabancı şirketin temsilcilik ofisinin (şube) kurulmasına ilişkin kararı (veya kararın özeti),

5. Kazakistan Cumhuriyeti'nde temsilcilik (şube) açan yabancı şirketin kendi ülkesinin yasalarına göre tüzel kişilik olduğunu onaylayan ticaret sicilinden tasdikli (apostilli) alıntı veya diğer tasdikli (apostilli) belge,

6. Yabancı şirketin kurucu belgelerinin (tüzük ve şirket sözleşmesi) kopyası,

7. Yabancı şirketin kurulduğu ülkede vergi kaydını teyit eden ve vergi kayıt numarasını (veya benzerini) gösteren belge,

8. Temsilciliğin (şubenin) tescil ücretinin bütçeye ödendiğini teyit eden bir makbuz veya ödeme dekontu. Ücretin miktarı, temsilcilik (şube) açan yabancı şirketin Kazakistan Cumhuriyeti mevzuatında belirlenen kriterlere göre küçük, orta veya büyük işletme olarak sınıflandırılmasına bağlıdır ve aşağıdaki gibidir:

- Küçük işletme olarak sınıflandırılan yabancı şirketler için 2 MRP (yani 78650 tenge),
- Orta ve büyük işletmeler olarak sınıflandırılan yabancı şirketler için - 6,5 MRP (yani 28 112 tenge).

* MRP - aylık hesaplama oranı, 2025 yılı itibariyle 3 932 Tenge'ye eşittir.

Yabancı bir şirketin yukarıdaki belgeleri (tescil başvurusu, temsilcilik/şube yönetmeliği ve makbuz/ödeme dekontu hariç), Kazakça ve Rusça dillerine noter onaylı tercümeleriyle birlikte Tescil Makamına sunulur.

Temsilciliklerin (şubelerin) tescil prosedürü, tescil için sunulan belgelerin Kazakistan Cumhuriyeti'nin yasal düzenlemelerine uygunluğunun Tescil Makamı tarafından doğrulanmasını içerir.

Sunulan belgelerin Kazakistan Cumhuriyeti mevzuatının gerekliliklerini karşılama halinde, Tescil Makamı 1 (bir) iş günü içerisinde temsilciliğin (şubenin) tescilini gerçekleştirecek ve bir "Temsilcilik (Şube) Tescil Belgesi" düzenleyecektir. Muhasebe kaydı sürecinde, Tescil Makamı aynı zamanda temsilciliği (şubeyi) Kazakistan Cumhuriyeti vergi makamlarına da tescil ettirecektir.

Temsilciliğin (şubenin) tescil belgesi, düzenleme tarihi, işletme kimlik numarası (BIN), tescil tarihi, temsilciliğin (şubenin) unvanı ve yeri, temsilciliği (şubeyi) kuran yabancı şirketin adı hakkında bilgi içerecektir.

Temsilcilik ofisinin (şube) tescilinden sonra, atanan yönetici bir mühür üretilmesini ve temsilcilik ofisi (şube) için bir banka hesabı açılmasını emredebilir.

- **Şirket feshi**

Kazakistan'da şirket tasfiye süreci: kurallar ve önemli hususlar

Kazakistan'da bir şirket kurmak genellikle oldukça basit bir süreç olsa da, bir şirketi kapatmak / tasfiye etmek söz konusu olduğunda, süreç daha karmaşık ve zaman alıcı hale gelir. Kazakistan'daki girişimciler için en popüler yasal örgütlenme biçimi Sınırlı Sorumluluk Şirkettir (Ltd.Şti.). Bir şirket açarken, faal olmaması durumunda şirketi bir sürü risk

bekleyebilir. Ancak bir şirket sadece var olur ve çalışmazsa bile, onun için bir sürü belge sunmaya, vergi ödemeye vb. gerek olacaktır. Herhangi bir şirket düzenli olarak vergi ve istatistik raporları sunmakla, hiçbir faaliyeti olmasa bile en azından şirket müdürü için vergi ödemekle, yasal adreste bulunmakla vb. ile yükümlüdür. Aksi takdirde, bu tür kurallara uyulmaması para cezalarına ve diğer suçlara yol açabilir. Bu amaçla bir tasfiye prosedürü bulunmaktadır. Bir şirket uzun süredir aktif değilse ve faaliyetlerine devam etmesi planlanmıyorsa, şirkete para cezası ve diğer yaptırımları ödeme riskinden kaçınmak için tasfiye etmek daha iyidir.

Bir Şirketin tasfiyesi, şirketin faaliyetlerini kalıcı olarak sona erdirme kararının bir sonucu olarak ortaya çıkan bir süreçtir. Kazakistan mevzuatı, bir Şirketin tasfiyesi için belirli prosedürler ve gereklilikler sağlar. Bu sürecin ana yönleri ve Kazakistan'da bir Şirketin başarılı bir şekilde tasfiyesi için yararlı ipuçları aşağıda sıralanmıştır.

Bir Şirketin tasfiye nedenleri: Bir Şirketin tasfiyesi, ekonomik zorluklar, iflas, yeniden yapılanma veya katılımcıların faaliyetlerini durdurma kararı dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle başlatılabilir. Buna ek olarak, devlet de yasaya uygun olarak bir tüzel kişiliği tasfiye etmeye karar verebilir.

Tasfiye iki türdür:

1. Gönüllü tasfiye – Şirket katılımcılarının kararı ile;

2. Zorunlu tasfiye - mahkeme kararıyla.

Ayrıca, bir Şirketin gönüllü tasfiyesi birkaç önemli adımı içerir:

1. Tasfiyeye ilişkin bir kararın hazırlanması ve geçirilmesi:

Şirket tasfiye prosedürüne geçmeden önce, kurucularla iç görüşmeler yapmak ve şirketi feshetmek için bir karar almak gerekir. Tasfiye kararı resmi olarak kaydedilmeli ve Şirket katılımcıları tarafından genel kurul toplantı tutanağı şeklinde (2 veya daha fazla katılımcı varsa) veya tek katılımcının kararı şeklinde (sadece bir katılımcı varsa) onaylanmalıdır.

2. Bir tasfiye komisyonunun atanması:

Tasfiye sürecinin ilk adımlarından biri bir tasfiye komisyonunun atanmasıdır. Tasfiye komitesi, tüm tasfiye sürecini denetleyecek ve koordine edecek olan Şirket temsilcilerinden oluşmalıdır. Tasfiye komitesi genellikle en az iki kişiden oluşur (genellikle Şirketin yöneticisi ve muhasebecisi) ve şirketin avukatı gibi Şirketin diğer çalışanlarını da içerebilir. Komisyonun başkanı, yapısı ve yetkileri, katılımcıların genel toplantısında onaylanır ve tutanakla (2 veya daha fazla katılımcı varsa) veya tek katılımcının kararıyla (yalnızca bir katılımcı varsa) resmileştirilir.

3 İlgili tarafların bilgilendirilmesi:

Şirket, tasfiye etme niyetini tüm paydaşlara bildirmesi gerekmektedir. Buna çalışanlar, alacaklılar, ortaklar ve resmi makamlar dahildir. Bildirim yazılı olarak verilmeli ve tasfiyenin tüm gerekli ayrıntılarını ve sürelerini içermelidir.

Bildirimler aşağıdaki türlere ayrılır:

- Çalışanların işten çıkarılmalarının en az 1 ay önceden bildirilmesi (Kazakistan Cumhuriyeti İş Kanunu Madde 52);

Çalışanlar üzerindeki etki: Bir Şirket tasfiye edilirken, çalışanlarla ilgili konulara özel dikkat gösterilmelidir. Kazakistan mevzuatı, işverenin işten çıkarılan çalışanlara ücret ödeme,

tatil ve diğer sosyal güvenceleri sağlama yükümlülüklerini öngörmektedir. Tasfiye sırasında çalışanların hak ve menfaatleri korunmalıdır.

- Kazakistan Adalet Bakanlığına veya "Vatandaşlar için Hükümet" Devlet Kurumuna yazılı olarak veya e-imza kullanımı ile elektronik hizmetler aracılığıyla **derhal** bildirim (Kazakistan Medeni Kanununun 50. Maddesinin 1. fıkrası);

- Karar tarihinden itibaren 3 iş günü içerisinde Şirketin tescil edildiği yerdeki Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Devlet Gelirler Departmanına bildirim (Kazakistan Cumhuriyeti Vergi Kanununun 58. Maddesinin 1. Fıkrası);

- İşten çıkarılmadan en az 1 ay önce işsiz sayısındaki artışın İstihdam Merkezine bildirilmesi (Kazakistan Aile Kanununun 103. Maddesinin 2. Fıkrasının 2. Bendi);

- Şirketin tasfiyesinin, yayın tarihinden itibaren 2 aydan az olmamak kaydıyla, alacaklıların taleplerinin kabul koşullarının belirtildiği ulusal öneme sahip gazetelerde ilan yoluyla kamuya duyurulması (Kazakistan Medeni Kanununun 50. Maddesinin 3. fıkrası);

4. Genel tasfiye prosedürü:

Gazete ilanının yayınlandığı tarihten itibaren 2 ay sonra, **geçici bir tasfiye bilançosunun hazırlanması ve tasfiye vergi beyannamelerinin hazırlanması**, ardından "tasfiye" olarak işaretlenmiş vergi denetimi ve vergi beyannameleri için bir başvuru yapılması ve yukarıdaki belgelerin (geçici tasfiye bilançosunun onaylandığı tarihten itibaren 3 gün içinde) Şirketin tescil edildiği yerdeki Kazakistan Maliye Bakanlığı Devlet Gelir İdaresi Departmanına ibraz edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, Şirketin **bankalardaki tüm hesaplarının kapatılması** ve Kazakistan Maliye Bakanlığı Devlet Gelir İdaresi Departmanına hesapların kapatıldığına dair belgelerin verilmesi gerekmektedir.

Şirketin bir yazar **kasa makinesi (CCM) varsa, bu da kayıttan düşürülmelidir.**

Buna ek olarak, yukarıdaki belgelere Şirket yöneticisini atayan bir emir, Şirket yöneticisinin kimlik belgesinin bir kopyası, Şirketin kararı (tutanakları) ve tasfiye bildirimini ve, tasfiye komisyonunun bir üyesi olan veya onun tarafından atanan üçüncü bir tarafça tasfiye işlemi gerçekleştiriliyorsa, bir vekaletname eklenmelidir.

Doğrulama süreci Kazakistan Maliye Bakanlığı Devlet Gelir İdaresi tarafından başvurunun alındığı tarihten itibaren en geç 20 iş günü içinde gerçekleştirilir (doğrulama yaklaşık 2 ay sürebilir).

Denetimin tamamlanmasının ardından Kazakistan Maliye Bakanlığı Devlet Gelir İdaresi, vergi denetiminin sonuçlarına ilişkin bir sonuç yayınlacaktır.

Vergi denetiminden sonra, tasfiye bilançosunun son hali hazırlanmalıdır.

Basitleştirilmiş tasfiye prosedürü:

Basitleştirilmiş tasfiye prosedürü aşağıdaki özelliklere sahip bir Şirket için geçerlidir:

- KDV'ye kayıtlı olmayan;
- belirli türde farklı bir faaliyet yürütmeyen,
- tarımsal üreticiler için özel bir rejim uygulamayan
- daha önce yeniden düzenlenmemiş olan
- vergi denetim planında yer almayan.

Basitleştirilmiş prosedürün özü, Şirketin bir vergi denetiminden geçmesinin gerekmemesi, ancak kayıt yerinde Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Devlet Gelirleri Dairesi'nde sadece masa başı kontrolünden geçmesidir.

Şirket ayrıca Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Devlet Gelirleri Dairesi'ne bir tasfiye bilançosu sunmalı, Şirketin tüm banka hesaplarını kapatmalı ve KKM'nin kaydını silmeli, Şirket yöneticisini atayan bir emir, Şirket yöneticisinin kimlik belgesinin bir kopyası, bir karar (protokol) ve Şirketin tasfiye bildirim ve tasfiye komisyonunun bir üyesi olan veya onun tarafından atanan üçüncü bir tarafça gerçekleştiriliyorsa, bir vekaletname sunmalıdır.

Komite denetim süreleri:

Maliye Bakanlığı Devlet Gelirleri Dairesi, başvurunun alındığı tarihten itibaren 3 iş günü içinde bankalardan, gümrük makamlarından, fonlardan Şirket hakkında bilgi talep eder. Bilgiler 20 iş günü içinde sağlanır. Daha sonra, 10 iş günü içinde Maliye Bakanlığı Devlet Gelirleri Dairesi kontrolü yapar.

Kontrolün sonunda herhangi bir ihlal yoksa Şirkete bir rapor düzenlenir.

Herhangi bir ihlal bulunursa, Şirkete tespit edilen ihlallerin ortadan kaldırılmasına ilişkin bir bildirim verilir ve Şirket bunu 5 iş günü içinde ortadan kaldırmakla yükümlüdür. İhlaller giderilmezse, standart bir vergi denetimi başlatılır.

5. Alacaklılar ve vergi makamları ile uzlaşmalar:

Tasfiye komitesi, Şirketin tüm mülkiyet yükümlülüklerini analiz etmeli ve bunları alacaklılarla çözmelidir. Vergi makamlarına vergi yükümlülüklerinin yerine getirildiğini teyit eden belgelerin sunulması da gereklidir. Alacaklılara veya vergi dairelerine borçlu olunan herhangi bir borç varsa, gerekli tüm uzlaşma ve ödemeler yapılmalıdır.

6. Mülk ve varlıkların dağıtımı:

Alacaklılar ve vergi makamlarıyla yapılan anlaşmalardan sonra, tasfiye komisyonu Şirketin mülk ve varlıklarının dağıtım prosedürünü belirlemelidir. Mali yükümlülüklerin ödenmesinden sonra herhangi bir mülk kalırsa, bu mülk, hissedarlıklarına göre organizatörler veya diğer ilgili taraflar arasında dağıtılmalıdır.

7. Tasfiye işlemlerinin tamamlanması:

Yukarıdaki tüm prosedürlerin tamamlanması üzerine, Şirketin bir mühür imha sertifikası hazırlaması ve tüm belgeleri "Vatandaşlar için Hükümet" Devlet Kurumuna sunması gerekecektir:

- Şirketin tasfiye ilanının yayınlandığı gazetenin bir nüshası;
- Şirket mührünün imha belgesi;
- Vergi denetimi veya kontrol sonuçlarına ilişkin sonuç;
- Şirketin tasfiyesinin devlet tarafından tescili için başvuru;
- Şirket katılımcılarının tasfiyeye ilişkin genel kurul kararı veya tutanakları;
- Müdür atama emri;
- Vekaletname.

Sonuç:

Kazakistan'da bir Şirketin tasfiye prosedürü, belirli kural ve prosedürlere uyulmasını ve dikkatli bir şekilde organize edilmesini gerektirir. Tasfiyenin doğru bir şekilde yürütülmesi, yasal sorunlardan kaçınmaya yardımcı olacak ve şirketin faaliyetlerinin kapatılmasını kolaylaştıracaktır. Kazakistan'da bir Şirketin tasfiyesi sürecindeki tüm adımların

doğru olduğundan emin olmak için şirket tasfiyesi konusunda uzmanlaşmış firmalardan veya hukuk firmalarından tavsiye almak önemlidir.

1 Mart 1995 tarihli Medeni Kanuna göre, yerli ve yabancı yatırımcılar Kazakistan'da; şube, temsilcilik, joint stock (sermaye) şirketi, sınırlı sorumlu şirket (sınırlı sermaye şirketi), sınırlı/karma ortaklık ve tam ortaklık gibi pek çok farklı örgütsel yapıda şirket kurabilirler. Yabancı yatırım için, Kazakistan'da en çok tercih edilen şirket türü, sınırlı sorumlu şirket türüdür. Yabancı bir şirket Kazakistan'da şirket kurmak istemediğinde; şube veya temsilcilik açabilir.

Sınırlı sorumlu ortaklıkta kurucularından ayrı bir tüzel kişilik söz konusudur. Bir veya daha çok ortaklı olabilir. Ortaklar işletmeye koydukları sermaye ile sorumludurlar. Limitet şirkete katılımcıların sayısı otuzu aşmamalıdır. Limitet şirketin tek katılımcısı olarak bir tek şahıstan oluşan işletme ortağı olamaz. İşletmeye konulan sermaye para veya ayin şeklinde olabilir. Ayin şeklinde konulan sermaye değerlemesi ortakların aralarında yapacakları sözleşme veya ortakların katıldığı genel toplantıda belirlenir.

Kazakistan Kanunları yabancı şirketlerin, Kazakistan'daki şirket çıkarlarını temsil etmek üzere, temsilcilik kurmalarına izin vermektedir. Temsilcilik ayrı bir tüzel kişilik kabul edilmemektedir. Temsilcilik bilgi toplamak, iş sözleşmeleri yapmak vb amaçlarla kurulabilir. Bu nedenle, temsilcilikler ticari faaliyet yapamazlar. Ticari Temsilcilikler şube olarak yeni kayıt yaptırmak zorundadırlar.

Şubeler de temsilcilikler gibi ayrı tüzel kişi değildir, fakat temsil ettiği yabancı tüzel kişiliğin bir uzantısıdır. Ana şirket namına hareket edebilir, yükümlülüğe girebilir; ticari faaliyetlerde bulunabilir.

Yabancı şirket temsilcilik ve şube sicil kaydı işlemleri, Kazakistan Tüzel kuruluşu sicil kaydı prosedürü ile aynıdır. Temel farklılık Adalet Bakanlığına sunulan doküman liste içeriğindedir. Bunlar şunlardır:

1. Kazakistan'da ofis açan yabancı tüzel kişi kuruluşun maddesi (açıklaması) ve beratı (patenti) veya memorandumu (layihası) kopyaları,
2. Yabancı yatırımcının yasal durumunu belgeleyen yabancı ticaret sicili özeti, (örneğin şirket sertifikası),
3. Toplantı tutanağı- yönetim kurulu kararı gibi, şirketin Kazakistan'da temsilcilik veya şube açılışını gösteren ve belgeleyen belge,
4. Temsilcilik veya şube sicil kayıt başvuru mektubu,
5. Yabancı şirket tarafından kabul edilmiş temsilcilik veya şubenin işleyiş yönetmeliği,
6. Temsilcilik veya şubenin temsiline yetki veren vekaletname,
7. Devlet sicil kayıt harcının yatırıldığını gösteren banka dekontu,
8. Temsilcilik veya şubenin Kazakistan'daki yasal adresini teyit eden kira anlaşması fotokopisi.

Kayıt için istenilen dokümanlar sağlandıktan sonra kayıt ve kayıt sonrası işlemler, yaklaşık dört haftalık bir zaman almaktadır.

c. Vergi Uygulamaları

- Genel

Hali hazırda yürürlükte bulunan vergi rejimine göre; yatırımcı faaliyetlerine uygulanan ana vergiler aşağıda sıralanmaktadır:

- Kurumlar vergisi %20,

- Yabancı şirket şubesinin safi gelir vergisi, “şube gelir vergisi” %15,
- Mukim olmayan kişi gelirinden ödeme kaynağından kesilen vergi, “kaynakta kesilen vergi” %5-20,
- Katma Değer Vergisi (KDV) %16,
- Kişisel gelir vergisi %10,
- Sosyal vergi %11,
- Mülk vergisi %1,5,
- Gümrük harç ve resimleri

Kazakistan Cumhuriyeti’nde faaliyet gösteren şirketlerden alınan diğer vergi ve zorunlu ödemeler mevcuttur. Yukarıda gösterilen liste özel ödemeler ve yer altı kaynak kullanıcı vergileri içermemektedir.

Kazakistan’daki vergi dönemi bir takvim yılından oluşmaktadır. Kazakistan vergi sistemi, kendi değerlendirme prensibine dayanılarak işlemektedir. Vergi makamları hesaplamaların doğru yapılmasından ve vergi ödemelerinin zamanında yapılmasından sorumludurlar.

Kurumlar Vergisi:

Yerel ve yabancı şirketler kurumlar vergisine tabidir. Vergiye tabi gelir kar ve zarar arasındaki fark olarak tespit edilmektedir. Vergi oranı %20’dir. Kurumlar vergisi peşin olarak eşit miktarda aylık ödeme şeklinde ödenmektedir.

Kurumlar vergi beyannamesi en geç vergi dönemini takip eden yılın 31 Mart tarihinde teslim edilmelidir. Nihai hesaplanan kurumlar vergi tutarı kurumlar vergisinin avans ödemeleriyle karşılaştırılmalıdır. Eğer kurumlar vergisinin nihai tutarı vergi dönemi boyunca %20 oranla ödenen kurumlar vergisi avans ödemelerinden fazla olursa şirket ödenmeyen tutarın %40’ı oranında ceza ödemektedir.

Yabancı şirketler şubeleri de safi gelir üzerinden vergilendirilmektedirler. Vergi oranı %15’tir. Ancak belli durumlarda çifte vergilendirilmeyi önlemek için oran %5’e indirilebilmektedir.

Gelir Vergisi:

Gelir vergisi genel olarak %20 oranla Kazak şirketlerine yapılan hizmetleri (bazı istisnalar hariç), sermaye artış geliri, mevduat, kar ve sigorta risk anlaşması doğrultusunda ödenen sigorta primleri, vergi kolaylığı olan devlette mukim olan kişilere yapılan ödemeleri içeren Kazakistan kaynaklarında elde edilen gelirden kesilmektedir.

Vergi dönemi üç takvim ayıdır. Mukim olmayan kişilere ödenen gelirden kesilen gelir vergisinin beyan etme tarihi beyan dönemini takip eden ikinci ayın 15’ne kadardır. Mukim olmayan kişilere ödenmeyen gelirden kesilen gelir vergisinin beyan etme tarihi beyan yılını takip eden yılın 15 Şubat tarihine kadardır.

Mukim olmayan kişilere ödenen gelirden kesilen gelir vergisinin ödeme tarihi beyan dönemini takip eden ikinci ayın 25’ine kadardır. Ödeme mukim olmayan kişiye ödenen gelirin kesintiye alındığı yılı takip eden yılın 10 Nisan tarihinde yapılacaktır. Eğer avans ödemeleri mukim olmayan kişiye yapılmış ise ödeme ayını takip eden ayın 25’ne kadar ödeme yapılacaktır.

Katma Değer Vergisi (KDV):

Mal ve hizmetlerin çoğu KDV’ye tabidir. Hali hazırda KDV oranı %16’dır. Genel olarak Kazakistan’daki KDV kanunu AB’dekine çok benzemektedir. Fakat aşağıda gösterilen farklılıklar da mevcuttur:

- KDV'ye tabi muamele KDV faturalarıyla temin edilmelidir. Bu KDV faturasında KDV'ye ilişkin bilgiler bulunmaktadır. (KDV mükellefinin KDV kayıt numarası, KDV muamelesinin tarihi, KDV miktarı v.b.)
- İthalat KDV'si ithal edilen malların bedeline uygulanarak gümrük işlemleri sırasında ödenmektedir. Vergi kanununa göre ithalatçı belli uygun malların ithalatında KDV ödemesinde para çıkışını önlemek için uygulanan özel tazminat mekanizması (pratikte bu mekanizma "muafiyet" olarak kabul edilebilir) kullanımını seçebilmektedir. Pratikte bu mekanizma ithalat KDV tutarını KDV beyannamesinde fatura değeri üzerinden satış KDV'si (output VAT) ve aynı zamanda peşin KDV'si (input VAT) olarak gösterilebilmesine imkan sağlamaktadır. Hiçbir ödeme yapılmayacaktır.
- Kazakistan'da KDV mükellefi olarak kayıtlı olmayan mukim olmayan kişilerden alınan hizmetler mukim olan alıcının KDV'ye tabi muamelesinde gösterilecektir. Bu tür hizmetlerin bedelleri KDV'ye tabidir ve alıcı KDV'yi beyan etme ve ödemekle yükümlüdür.
- Eğer peşin KDV tutarı (satıcılara ödenen KDV) fatura değeri üzerinden alınan KDV tutarını (müşterilerden alınacak KDV) aşarsa şirket bütçeden KDV iadesini istemeye hakkı vardır. KDV iade prosedürü yorucudur, çünkü başvuranın, satıcının ve müşterilerin vergi denetiminden geçmelerini gerektirmektedir. Pratikte KDV iadesini almak zordur, çünkü vergi makamları vergi denetiminin yapılmasına mani olmaya çalışıp iadeyi geciktireceklerdir.
- KDV vergi dönemi takvim üç aylardır. KDV vergi dönemini takip eden ikinci ayın 15'nde beyan edilerek vergi dönemini takip eden ikinci ayın 25'nde ödenecektir.

Vergi İdaresi:

Kazakistan'da vergilerden sorumlu kuruluş K.C. Maliye Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Devlet Gelirleri Komitesi'dir. Söz konusu kurum <http://kgd.gov.kz/en> websitesinden ulaşılabilir. Diğer taraftan, websitesinden İngilizce bilgi alabilmek çok zor olmakta, mutlaka Rusça ve/veya Kazakça dillerinden birinde doğru bilgi alınabilmektedir.

Sosyal Güvenlik Vergisi/Yardımlar:

Genel sosyal güvenlik sistemi kapsamında işveren ve çalışanlar tarafından yapılan zorunlu ödemeler; sosyal vergi, zorunlu sosyal sigorta katkıları, zorunlu emeklilik katkıları, zorunlu sağlık sigortası katkıları ve işveren zorunlu emeklilik katkılarından oluşmaktadır. Bu ödemeler tek bir toplam oran üzerinden değil, ilgili mevzuat çerçevesinde ayrı ayrı hesaplanmaktadır.

Sosyal Vergi: Sosyal vergi işveren (mukim olan, mukim olmayan, bireysel müteşebbis vb.) tarafından ödenmektedir. Sosyal vergi matrahı işverenin gerçek kişilere ödediği maaşlar ve ek ödemelerdir. Vergi oranı %11'dir. Zorunlu sosyal ödemeleri sosyal vergiden indirilmeye tabidir.

Vergi dönemi takvim üç aylardır. Sosyal vergi maaş ödemesinin yapıldığı ayı takip eden ayın 25'nde işveren tarafından yapılacaktır. Mukim olan ve olmayan gerçek kişilerin kişisel gelir vergi ve sosyal vergi beyannameleri vergi dönemi üç aylarını takip eden ikinci ayın 15'inde teslim edilecektir. Mukim olan ve olmayan gerçek kişilerin beyannameleri farklıdır.

Zorunlu Sosyal Güvenlik Ödemeleri: Zorunlu sosyal güvenlik ödemeleri sosyal vergi ile birlikte işveren tarafından Devlet Sosyal Güvenlik Fonuna ödenecektir ve sadece mukim olan kişiler için geçerlidir. Bu ödemelerin matrahı işverenin gerçek kişilere ödediği maaşlar ve ek ödemelerdir. Ödeme oranı %5'tir.

Ödeme dönemi takvim üç aylardır. Zorunlu sosyal ödemeleri maaş ödemesinin yapıldığı ayı takip eden ayın 25'nde işveren tarafından yapılacaktır. Zorunlu sosyal ödemeleri kişisel gelir vergisi ve sosyal vergi beyannamesinde beyan edilecektir.

Emeklilik Fon Ödemeleri: Emeklilik fon ödemeleri işveren tarafından işçi maaşlarından kesilerek Devlet Emeklilik Fonuna ödenecektir. Bu hüküm sadece Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşları için geçerlidir. Bu ödemelerin matrahı işverenin gerçek kişilere ödediği maaşlar ve ek ödemelerdir. Emeklilik ödemeleri oranı %10'dur. Dönemi takvim üç aylardır. Emeklilik ödemeleri maaş ödemesinin yapıldığı ayı takip eden ayın 25'nde işveren tarafından yapılacaktır. Zorunlu sosyal ödemeleri kişisel gelir vergisi ve sosyal vergi beyannamesinde beyan edilecektir.

İşverenin zorunlu emeklilik ödemeleri: 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren emeklilik primlerine ek olarak, işverenin kendi fonları üzerinden ve yalnızca 1 Ocak 1975'ten sonra doğan çalışanlar için zorunlu işveren emeklilik katkı payları (OPVR) ödenmesi zorunlu hale gelmiştir. "OPVR" miktarı her bir çalışanın aylık geliri üzerinden hesaplanmaktadır. Söz konusu uygulamaya göre, 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren %1,5 oranında her yıl artacak olup 2028 yılında %5 olacaktır.

1 Ocak 2024'ten itibaren-%1,5;

1 Ocak 2025'ten itibaren-%2,5;

1 Ocak 2026'ten itibaren-%3,5;

1 Ocak 2027'ten itibaren-%4,5;

1 Ocak 2028'ten itibaren-%5 olarak belirlenmiştir.

Detaylı olarak açıklamak gerekirse, Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki mevcut vergi mevzuatına göre, şu anda bütçeye yapılan ödemelerin yanı sıra 11 tür vergi bulunmaktadır.

Bu vergiler şunlardır

1. Kurumlar Gelir Vergisi (KNP);
2. Bireysel Gelir Vergisi (IPN);
3. Katma Değer Vergisi (KDV)
4. Tüketim Vergileri;
5. İhracat Üzerinden Alınan Kira Vergisi;
6. Özel Ödemeler Ve Toprak Altı Kullanıcılarının Vergileri;
7. Sosyal Vergi (SN);
8. Taşıt Vergisi;
9. Arazi Vergisi
10. Emlak Vergisi;
11. Kumar İşlerinden Alınan Vergi.

Bütçeye yapılan ödemeler:

1. Devlet Vergisi;
2. Harçlar;
3. Diğer ücretler:
 - belirli faaliyet türlerinde bulunmak için lisansların kullanımı;
 - arazi parsellerinin kullanımı;
 - yüzeysel su kaynaklarının kullanımı;
 - çevre üzerinde olumsuz etki;
 - yaban hayatı kullanımı;
 - orman kullanımı;
 - özel olarak korunan doğal bölgelerin kullanımı;
 - radyo frekans spektrumunun kullanımı;

- uzun mesafeli ve (veya) uluslararası telefon iletişiminin yanı sıra hücresel iletişimin sağlanması;
- açık hava (görsel) reklamlarının yerleştirilmesi;
- dijital madencilik.

Kazakistan'da işletmeler için vergiler

Kazakistan'da genel ve özel olmak üzere iki vergilendirme rejimi bulunmaktadır. Seçim, vergi mükelleflerinin kategorilerine bağlıdır: küçük, orta veya büyük işletmelerin yanı sıra faaliyet türü, çalışan sayısı, şubelerin varlığı, kâr vb. Kazakistan Cumhuriyeti'nde bir işletmeyi tescil ettirirken, bir girişimci vergilendirme rejimini seçer. Vergi yüzdeleri buna bağlıdır.

Kazakistanlı şirketler için vergi tablosunun başında kâr vergisi (kurumlar vergisi olarak da adlandırılır) gelir. Temel oran %20'ye eşittir.

KPN, şirketler (LTD'ler, AŞ'ler, vb.) tarafından elde edilen gelir üzerinden ödenen bir vergidir. KPN, yerleşik şirketler ve Kazakistan Cumhuriyeti'nde daimi bir işyeri aracılığıyla faaliyet gösteren veya Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki kaynaklardan gelir elde eden yerleşik olmayan (yabancı) tüzel kişiler tarafından ödenir.

Bununla birlikte, ülkedeki vergi sistemi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin temsilcileri için daha az ödeme yapmalarına olanak tanıyan çeşitli özel rejimler sağlamaktadır.

Kazakistan Cumhuriyeti topraklarında kayıtlı yabancı tüzel kişilerin **şubeleri**, kurumlar vergisi (%20) (Vergi Kanunu Madde 81), net gelir üzerinden kurumlar vergisi (%15) (Vergi Kanunu Madde 199), katma değer vergisi (%16) (KDV tescili durumunda) mükellefidir.

Maaşlarla ilgili vergiler

Patent vergilendirme rejimi dışında herhangi bir vergilendirme rejimi altında faaliyet gösteren girişimciler çalışan istihdam edebilirler. Sonuç olarak, uzman personelleri için de vergi ödemek zorunda kalacaklardır.

İPN (İşçi gelir vergisi). Bu vergi sabit oranın %10'udur ve tüm çalışanlar (hem yerleşik hem de yerleşik olmayanlar) için geçerlidir. İPN, her uzmanın maaşından kesilir ve bütçeye aktarılır.

Sosyal vergi. 1 Ocak 2025'ten itibaren %11'dir. Bu vergi çalışanın gelirinden değil, işverenden kesilmektedir.

Sosyal katkılar. Sosyal Sigorta Fonuna yönlendirilirler. 1 Ocak 2025'ten itibaren %5'tir.

Emeklilik katkı payları. Birleşik Birikimli Emeklilik Fonuna ödenir. Oran gelirin %10'udur. Zorunlu emeklilik katkılarına ek olarak, mesleki emeklilik katkıları da vardır. Çalışmaları risk ve önkoşullarla ilişkili olan profesyoneller için ödenir. Bu durumda, %10'a %5 daha eklenir.

Ayrıca, 2024 yılından itibaren şirketler zorunlu işveren emeklilik katkı paylarını ödeyeceklerdir. Bu oran 1 Ocak 2024 itibarıyla %1,5'e ulaşacak ve daha sonra 2028 itibarıyla %5'e ulaşana kadar her yıl artacaktır. Bu katkılar tüm çalışanlar için yapılmamaktadır. Örneğin, OPWR emeklilik yaşına ulaşmış profesyoneller ve 1 Ocak 1975'ten sonra doğmuş çalışanlar için katkıda bulunmamaktadır.

Sağlık Sigortası (OSMS). Sosyal sağlık sigortası fonuna işveren tarafından yapılan aylık katkı payı yüzde 3'tür. Buna ek olarak, işveren her ay çalışanların gelirinden OSMS katkı paylarının %2'sini kesmektedir.

Mülk sahipleri için vergiler

Bir işletmenin emrinde çeşitli varlıklar olabilir - arsalar, binalar, araçlar. Bunlar da vergiye tabidir:

Arazi vergisi, arazisi olan girişimciler tarafından ödenir. Verginin sabit bir oranı yoktur - vergi miktarı arsanın parametrelerine bağlıdır.

Emlak vergisi. Tüm gayrimenkuller için geçerlidir - yapılar, konutlar, binalar ve diğer yapılar. Ayrıca, bu varlıklar şirkete kar getirmese bile vergi ödenmelidir. Oran, nesnenin ortalama yıllık defter değerinin %1,5'idir.

Taşıtlar vergisi. Ülkede kayıtlı olan araçlar için geçerlidir. Arazilerde olduğu gibi, sabit bir oran yoktur: aracın türüne, motor hacmine ve diğerlerine bağlıdır.

- Vergi İdaresi

Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Devlet Gelirleri Komitesi

<https://www.gov.kz/memleket/entities/kgd/about?lang=ru>

<https://kgd.gov.kz/ru>

Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Devlet Gelir Komitesi, Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı'nın bir departmanı olup, merkezi yürütme organının yetkisi dahilinde, bütçeye vergi, gümrük ve diğer zorunlu ödemelerin eksiksiz ve zamanında yapılmasını sağlamak için gümrük işleri alanında düzenleme, uygulama ve kontrol işlevlerini yerine getirir.

Kazakistan'ın her bölgesinde ve büyük şehirlerinde Devlet Gelir Daireleri bulunmaktadır.

- Beyanname

1 Ocak'tan itibaren bireysel girişimciler ve tüzel kişiler evrensel bir gelir beyanına tabi tutulmalıdır. Bu, faaliyet alanından bağımsız olarak girişimciler için geçerli olan bir tür ticari varlık sayımıdır. Bu nedenle, hem şekerlemeciler ve küçük dükkan sahipleri hem de büyük işletmelerin yöneticileri 250 numaralı formda bir beyanname sunmak zorunda kalacaklardır.

Form 250 ve 270 beyannameleri: bunlar nedir ve aralarındaki fark nedir?

2024 yılında, Kazakistan'daki şahıs şirketler ve diğer işadamları giriş beyannamesi olarak da bilinen 250 numaralı Form üzerinden varlık ve yükümlülük beyannamesi verirler. Bu, işletmenin Kazakistan'daki ve Kazakistan dışındaki tüm varlıklarını (31 Aralık 2023 itibarıyla hesaplardaki mülk ve para) ve yükümlülüklerini gösteren bir belgedir. Bu beyannamenin, şirket verileri beyan sistemine girileceği zaman sadece bir kez doldurulması gerekmektedir.

Ayrıca her yıl Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki işadamları 270 numaralı form üzerinden bir beyanname dolduracaklardır. Bu belge, yıl boyunca işletme tarafından kazanılan gelirle ilgili bilgileri kaydeder.

Kazakistan Cumhuriyeti'nde girişimciliğin gelişim dinamiklerini takip etmek için 250 ve 270 numaralı vergi raporlama formlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

- Muhasebe Kayıtları

Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki muhasebe ve finansal raporlama sistemi, "Muhasebe ve Finansal Raporlama Hakkında" Kanunu ile düzenlenmekte ve muhasebe ve finansal raporlamanın ilkelerini, temel niteliksel özelliklerini ve kurallarını belirlemektedir.

Muhasebe ve finansal raporlamanın amacı, ilgili taraflara bireysel girişimcilerin ve kuruluşların finansal durumları, performans sonuçları ve finansal durumlarındaki değişiklikler hakkında tam ve güvenilir bilgi sağlamaktır.

"Muhasebe ve Finansal Raporlama" Kanununun 5. Maddesine göre.

1. Muhasebe ve finansal raporlamanın ilkeleri tahakkuk ve sürekliliktir.

2. Finansal tabloların temel niteliksel özellikleri anlaşılabilirlik, ilgililik, güvenilirlik ve karşılaştırılabilirliktir.

Muhasebe, adım adım muhasebe sistemi, kayıt, yükümlülükler ve nakit akışları hakkında bilgi toplama ve bir tüzel kişinin belgelendirilmesi sistemidir.

Kazakistan Cumhuriyeti mevzuatına göre, muhasebe şu kişiler tarafından yürütülebilir: bir yönetici, bir muhasebeci veya bir ziyaretçi muhasebeci veya bir dış kaynak şirketi.

Bugün, herhangi bir girişimci, basitleştirilmiş vergilendirme sisteminde bağımsız olarak bir Şahıs şirketi veya Limited Şirketi için muhasebe yapabilir.

Muhasebe işleri:

- Bordro vergilerini hesaplar ve bir sonraki ayın 25'ine kadar öder;
- Birincil belgeleri (faturalar, senetler, irsaliyeler, ESF) düzenler veya alır;
- Banka hesap özetlerini dağıtır;
- Vergi beyannameleri oluşturur ve bunları vergi dairesine gönderir
- Stok kayıtlarını tutar

Kazakistan'da muhasebe otomasyonuna yönelik yazılım ürünleri pazarının liderleri 1C, SAP ERP ve Oracle'dır.

- Amortisman

Amortisman, bir varlığın amortismanına tabi değerinin faydalı ömrü boyunca sistematik olarak dağıtılmasıdır.

Muhasebede amortisman, sabit varlıkların ve maddi olmayan varlıkların maliyetinin, fiziksel veya manevi olarak amortismanına tabi tutuldukça taksitler halinde üretilen ürünlerin (işler, hizmetler) maliyetine aktarılması sürecidir.

Temel varlıklar aşağıdaki maddi varlıklardır:

- Şirket tarafından malların üretimi veya tedariki, hizmetlerin sağlanması, kiralanması veya idari amaçlar için kullanılan varlıklar;
- birden fazla dönem boyunca kullanılması beklenen varlıklardır.

Amortisman, bir varlığın amortismanına tabi tutarının faydalı ömrü boyunca sistematik olarak azaltılmasıdır.

Faydalı ömür:

- Varlığın beklenen kullanım süresi; veya

- Varlık kullanılarak üretilmesi beklenen ürün veya benzer birimlerin sayısı.

-

- Vergiden Muafiyet

1 Ocak 2020 tarihinden itibaren 3 yıllık bir süre için ticari kuruluşların denetimlerine ilişkin bir moratoryum yürürlüğe girmiştir, ayrıca bu süre için belirli vergi mükellefi kategorileri vergi ödemekten muafır.

Denetim moratoryumuna tabi kuruluşların kategorileri

Moratoryum kapsamına giren kişiler, küçük ve mikro girişimcilik kategorilerine ait olanlardır. Mikro girişimcilik kişileri, yıllık ortalama çalışan sayısı 15 kişiden fazla olmayan veya yıllık ortalama geliri MRP'nin 30 bin katını aşmayan konuları içerir. Küçük işletmeler, Şahıs şirketler, yıllık ortalama çalışan sayısı 100 kişiden fazla olmayan ve yıllık ortalama geliri MRP'nin 300 bin katını aşmayan tüzel kişilerdir.

Aynı zamanda, aşağıdaki faaliyetleri yürüten vergi mükellefleri küçük işletme ve mikro girişimcilik olarak kabul edilemez:

- 1.Narkotik İlaçların, Psikotropik Maddelerin Ve Prekürsörlerin Ciroosu İle İlgili Faaliyetler;
2. Tüketim Amaçlı Ürünlerin Üretimi Ve (Veya) Toptan Satışı;
- 3.Ekmek Alım Noktalarında Tahıl Depolama İle İlgili Faaliyetler;
- 4.Piyangoların Yürütülmesi;
- 5.Kumar İşindeki Faaliyetler;
- 6.Radyoaktif Maddelerin Ciroosu İle İlgili Faaliyetler;
- 7.Bankacılık Faaliyetleri (Veya Belirli Türdeki Bankacılık İşlemleri) Ve Sigorta Piyasasındaki Faaliyetler (Sigorta Acentesi Faaliyetleri Hariç);
- 8.Denetim Faaliyetleri;
- 9.Menkul Kıymetler Piyasasındaki Profesyonel Faaliyetler;
10. Kredi Bürolarının Faaliyetleri;
11. Güvenlik Faaliyetleri;
12. Sivil Ve Hizmet Silah Ve Mühimmatının Dolaşımına İlişkin Faaliyetler.

Moratoryuma tabi olmayan denetimler

Moratoryum aşağıdakiler için geçerli değildir:

- 1) Nüfusun yaşamı ve sağlığı, çevre, hukukun üstünlüğü ve kamu düzeni için potansiyel olarak büyük bir tehdit oluşturan ihlallerin önlenmesi veya ortadan kaldırılmasını amaçlayan denetimler;
- 2) "İzinler ve Bildirimler Hakkında" KC Kanunu uyarınca izin başvuruları da dahil olmak üzere, ticari kuruluşların kendi faaliyetleriyle ilgili başvuruları temelinde gerçekleştirilen ziyaretlerle denetimler ve önleyici kontrol.
- 3) Kazakistan "Ceza Muhakemesi Kanunu"nda öngörülen gerekçelerle yapılan denetimler.
- 4) Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı ve Kazakistan Cumhuriyeti Başsavcısının talimatları üzerine Savcılık tarafından yapılan denetimler.
- 5) Gümrük denetimleri.
- 6) Karşı vergi denetimleri.
- 7) Vergi mükellefi ile borçluları arasındaki karşılıklı anlaşmaların belirlenmesi, vergi makamlarına kayıt, vergi makamı tarafından verilen nakit işlemlerini askıya alma emirlerinin yerine getirilmesi konularında tematik vergi denetimleri.
- 8) Nüfusun sıhhi ve epidemiyolojik refahı alanında ürün güvenliğinin izlenmesi için ürünlerin sıhhi ve epidemiyolojik muayenesini seçmek ve yürütmek için ziyaretlerle önleyici denetim;

- 9) Uygunluk değerlendirmesi alanında akreditasyona ilişkin KC mevzuatına uyum için ziyaretlerle denetimler ve önleyici kontrol.
- 10) Toprak altı kullanıcılarının denetimleri.

Vergi ödemesinden muaf tutulan kişilerin kategorileri ve vergi türleri

Mikro girişimci kuruluşlar, yıllık ortalama çalışan sayısı 15 kişiyi aşmayan veya yıllık ortalama geliri bir MRP'nin 30 binde birini aşmayan kuruluşlardır. Küçük işletmeler, yıllık ortalama çalışan sayısı 100 kişiyi aşmayan ve yıllık ortalama geliri MRP'nin 300 bin katını aşmayan tüzel kişiler olan Şahıs şirketlerdir.

Özel vergi rejimlerini uygulayan mükellefler:

- bir patent temelinde faaliyet gösterenler,
- basitleştirilmiş beyan uygulayanlar,
- sabit bir kesinti kullananlar,
- tarımsal üreticiler ve tarımsal kooperatifler,
- köylü veya çiftçi çiftlikleri.

Yüzde 100'lük indirimler şu miktarlara tabidir:

- Vergi Kanunu'nun 686, 687, 695, 700. Maddeleri uyarınca hesaplanan kurumlar (bireysel) gelir vergisi (kaynakta stopaj hariç).
- Vergi Kanunu'nun 687. Maddesi uyarınca hesaplanan sosyal vergi.
- Vergi Kanunu'nun 704. Maddesi uyarınca hesaplanan birleşik arazi vergisi.

Muafiyet yalnızca belirtilen 3 yıllık dönemde ortaya çıkan vergi yükümlülükleri için geçerlidir. Beyanname verirken, ödenecek vergi sütununda 0 ile alınan gelire ilişkin verilerin belirtilmesi gerekmektedir.

Vergi muafiyeti kapsamına girmeyen mükellefler

Vergi muafiyeti aşağıdaki faaliyetleri yürüten kişiler için geçerli değildir:

1. Narkotik ilaçlar, psikotrop maddeler ve prekürsörlerin cirosu ile ilgili faaliyetler.
2. Tüketilebilir ürünlerin üretimi ve (veya) toptan satışı.
3. Ekmek alım noktalarında tahıl depolanmasına ilişkin faaliyetler.
4. Piyango düzenlenmesi.
5. Kumar sektöründeki faaliyetler.
6. Radyoaktif maddelerin cirosu ile ilgili faaliyetler.
7. Bankacılık faaliyetleri (veya belirli türdeki bankacılık işlemleri) ve sigorta piyasasındaki faaliyetler (sigorta acenteliği faaliyetleri hariç).
8. Denetim faaliyetleri.
9. Menkul kıymetler piyasasındaki profesyonel faaliyetler.
10. Kredi bürolarının faaliyetleri.
11. Güvenlik faaliyetleri.
12. Sivil ve hizmet silah ve mühimmatının cirosu ile ilgili faaliyetler.
13. Maden arayıcılarının faaliyetleri de dahil olmak üzere, toprak altı kullanım faaliyetleri.
14. Tüccarların faaliyetleri, kömür ve petrol satışları dahil olmak üzere madenlerin gerçekleştirilmesi.
15. Benzin, dizel yakıt ve fuel oil gibi belirli petrol ürünlerinin perakende satışı.
16. Dış ekonomik faaliyetler.

- Diğer Vergiler

Dolaylı vergiler, mal ve hizmet satışından elde edilen karlar üzerinden alınan zorunlu katkı paylarıdır. Dolaylı verginin temel özelliği, nihai maliyete dahil edilmesidir. Böylece, mal veya hizmet satın alırken, alıcı, diğer şeylerin yanı sıra, satıcı tarafından devlet bütçesine gönderilecek kesinti miktarını öder. En iyi bilinen dolaylı vergi türleri tüketim vergisi ve katma değer vergisidir (KDV).

Uluslararası anlaşmaların uygulanması amacıyla, katma değer vergisi ve tüketim vergileri dolaylı vergiler olarak kabul edilmektedir.

AEB topraklarından mal ithal ederken, vergi mükellefleri malların ithalatı ve dolaylı vergilerin ödenmesine ilişkin bir beyanname FNO 328.00 sunmakla yükümlü olacak ve bu beyanname bir vergi beyannamesi olacaktır.

Başvuru formu 328.00, malların ithalatı ve vergi yükümlülüğünün hesaplanmasına ilişkin bilgileri ayrıntılı olarak yansıtmak üzere tasarlanmış üç bölüm ve bir ekten oluşmaktadır.

Başvurunun birinci ve üçüncü bölümleri ve eki vergi mükellefi tarafından doldurulurken, ikinci bölüm devlet gelir idaresi tarafından doldurulur.

Mal İthalatı ve Dolaylı Vergilerin Ödenmesi Beyannamesinin Form 328.00 (aylık) olarak sunulması için son tarih her ayın 20. günüdür.

Malların İthalatı ve Dolaylı Vergilerin Ödenmesine İlişkin Form 328.00 ile eş zamanlı olarak, vergi mükellefi vergi dairesine aşağıdaki belgeleri sunacaktır:

1) İthal edilen mallara ilişkin dolaylı vergilerin fiilen ödendiğini teyit eden banka hesap özeti ve (veya) Kazakistan Cumhuriyeti'nin bankalar ve bankacılık faaliyetlerine ilişkin mevzuatında öngörülen, ithal edilen mallara ilişkin dolaylı vergilerin ödenmesine ilişkin vergi yükümlülüğünün yerine getirildiğini teyit eden diğer ödeme belgeleri veya katma değer vergisinden muafiyeti teyit eden belgeler (KC Vergi Kanunu'nun 456. Maddesinin 2. fıkrası).

Malların ithalatı ve dolaylı vergilerin ödenmesine ilişkin 328.00 formunda kağıt üzerinde (dört nüsha halinde) ve elektronik ortamda beyan, KC Vergi Kanunu'nun 456. maddesinin 3,4. fıkraları uyarınca sunulacaktır:

2) Avrasya Ekonomik Birliği üye ülkelerinin topraklarından Kazakistan Cumhuriyeti topraklarına mal ithal eden kişiler tarafından, bu Kanunun 451. maddesinin 2. fıkrası uyarınca katma değer vergisi ödemesinden muafiyet ve (veya) bu Kanunun 428. maddesi uyarınca mahsup yöntemiyle katma değer vergisi ödemesi;

3) Bu Kanunun 459. maddesinin 2. fıkrası uyarınca mal ithalatı ve dolaylı vergilerin ödenmesine ilişkin beyannameye değişiklik ve ilaveler yapılması durumunda vergi mükellefi tarafından.

Malların ithalatı ve dolaylı vergilerin ödenmesine ilişkin bir başvurunun sadece elektronik ortamda sunulması halinde, bu maddenin 2. fıkrasının ikinci bölümünün 1) - 7) bentlerinde belirtilen belgeler sunulmayacaktır.

d. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Sosyal güvenlik, vatandaşlara emekli aylıkları, ödenekler, devlet tarafından hedeflenen sosyal yardımlar, tazminatlar, yardımlar ve sosyal hizmetler sağlamak için devlet tarafından kurulan bir sistemdir.

Devletin vatandaşlara yönelik sosyal destek tedbirleri Kazakistan Cumhuriyeti Sosyal Kanunu ile düzenlenmektedir .

KC Sosyal Kanunu'nun 190. maddesine göre - Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşları özel Devlet yardımları alma hakkına sahiptir.

Kazakistan Cumhuriyeti'nde daimi olarak ikamet eden yabancılar ve vatansız kişiler, Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşları ile eşit düzeyde özel devlet yardımı alma hakkına sahiptir.

Sosyal Kanun'un 98. maddesinin 1. fıkrasının 1. bendine göre, hedeflenen sosyal yardım (bundan böyle hedeflenen sosyal yardım olarak anılacaktır), eyaletlerde, büyük şehirlerde ve başkentte belirlenen yoksulluk sınırının altında aylık ortalama kişi başına geliri olan bireylere (ailelere) devlet tarafından sağlanan yardımdır;

Hedeflenen sosyal yardım, kişi başına düşen ortalama geliri yoksulluk sınırını aşmayan Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşlarına, mültecilere, yabancılarla ve Kazakistan Cumhuriyeti'nde daimi olarak ikamet eden vatansız kişilere sağlanır.

Kişiler (aileler) şartsız nakit yardımı veya şartlı nakit yardımı şeklinde hedefli sosyal yardım alma hakkına sahiptir.

Kazakistan'da yoksulluk sınırının büyüklüğü, Devletin ekonomik kapasitesine bağlı olarak, yetkili bir Devlet organı tarafından, kişi başına düşen ortalama asgari geçim düzeyi temelinde yüzde olarak belirlenir.

Eyaletler, büyük şehirler ve başkent için yoksulluk sınırı, yetkili Devlet organı tarafından belirlenen yoksulluk sınırının büyüklüğü temelinde yerel yürütme organları tarafından üç ayda bir hesaplanır.

Hedeflenen sosyal yardım, her uygun aile üyesine tahsis edilir.

Kazakistan Cumhuriyeti Aile Kanunu'nun 121, 122. Maddelerine dayanarak - Hedeflenen sosyal yardım, koşulsuz para yardımı ve koşullu para yardımı şeklinde sağlanır.

Koşulsuz para yardımı aşağıdakilere sağlanır:

1) İstihdamın teşvik edilmesine yönelik tedbirlere katılma imkanı sınırlı olan tek ve (veya) bekar düşük gelirli kişilerle bağlantılı olarak

- Bu Kanunun 207. maddesinin 1. paragrafında belirlenen emeklilik yaşına ulaşan;
- Birinci veya ikinci grup engellilik
- iki aydan daha uzun süreli geçici sakatlığa yol açabilecek bir hastalığın var olan;

2) Bakıma muhtaç kimsesi bulunmayan veya bakıma muhtaç tek ferdi üç yaşından küçük bir çocuğa, özürlü bir çocuğa, birinci veya ikinci grupta yer alan bir özürliye, dışarıdan bakım ve yardıma muhtaç yaşlı bir kişiye bakan düşük gelirli aileler.

Bu maddenin 4. paragrafında belirtilen kişiler (aileler) hariç olmak üzere, bekar ve/veya tek başına yaşayan düşük gelirli çalışabilir durumdaki kişilere ve çalışabilir durumdaki üyesi/üyeleri olan düşük gelirli ailelere, istihdamı teşvik edici tedbirlere katılması şartıyla ve (veya) sosyal uyumun gerekli olduğu durumlarda şartlı nakit yardımı sağlanır.

Bir sosyal sözleşmenin akdedilmesi şartlı para yardımının verilmesi için zorunlu bir koşuldur.

Kazakistan Cumhuriyeti Aile Kanununun 123. Maddesi hedeflenen sosyal yardımın atanması ve ödenmesine ilişkin prosedürü düzenler.

1. Başvuru sahibi, Dijital Aile Kartında gelir bilgisi bulunmaması halinde, bu Bölüm uyarınca hedeflenen sosyal yardım alma hakkını üç ayda bir teyit edecektir.
2. Başvuru sahibi, Kazakistan Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak sunulan bilgilerin doğruluğundan sorumlu olacaktır.

3. Şartsız veya şartlı para yardımı, başvuru ayından itibaren cari üç aylık dönem için almaya hak kazanan ailenin her bir üyesine tahsis edilecek ve aylık olarak ödenecektir.

Hedeflenen sosyal yardımın proaktif formatta tahsis edilmesi sırasında, yardım için başvuru günü, bölge komisyonu tarafından kişinin (ailenin) mali durumunun araştırılması için başvuru sahibinin rızasının alındığı gün olarak kabul edilir.

Hedeflenen sosyal yardımın tahsisi, yetkili organ tarafından, hedeflenen sosyal yardımın sağlanması için ilgili bütçede öngörülen miktarların sınırları dahilinde gerçekleştirilir.

Sosyal Kanun, çocuklu ailelere Devlet yardımı şeklinde sosyal destek sağlanmasına ilişkin sosyal ilişkileri düzenler.

Doğum ödeneklerine hak kazanma

1. Çocukları doğan, evlat edinilen veya vesayet (velayet) altına alınan aileler aşağıdaki haklara sahiptir:

- **Doğum parası;**

- **Aşağıdaki durumlarda bakım parası**

- Çocuğa bakan kişi zorunlu sosyal sigorta sistemine üye değilse;

- **Geniş aile için ödenek;**

- **Engelli bir çocuk yetiştiren bir kişiye verilen ödenekler;**

"Altın alqa" veya "Kumis alqa" nişanlarını almış olan veya daha önce "Kahraman Anne" unvanını almış olan veya birinci ve ikinci dereceden "Annelik Şerefi" nişanlarını almış olan kişiler çok çocuklu anne ödeneğine hak kazanırlar.

Ödenek miktarları

Sosyal Kanun kapsamındaki ödenekler aşağıdaki miktarlarda belirlenmiştir

1- Doğum için ödenek

- birinci, ikinci, üçüncü çocuk – 38,0 aylık hesaplama endeksi;
- dördüncü veya daha fazla çocuk – 63,0 aylık hesaplama endeksi;

2- Bakım parası

- ilk çocuk için – 5,76 aylık hesaplama endeksi;
- İkinci çocuk için – 6,81 aylık hesaplama endeksi;
- Üçüncü çocuk için - 7,85 aylık hesaplama endeksi;
- dördüncü çocuk ve daha fazlası için – 8,90 aylık hesaplama endeksi;

3- Geniş bir aile için ödenek

- Dört çocuk için – 16,03 aylık hesaplama endeksi;
- Beş çocuk için - 20,04 aylık hesaplama endeksi;
- Altı çocuk için – 24,05 aylık hesaplama endeksi;
- Yedi çocuk için – 28,06 aylık hesaplama endeksi;
- sekiz veya daha fazla çocuk için - her çocuk için 4 aylık hesaplama endeksi;

4- "Kumis alka " kolyesi ile ödüllendirilenler

6,40 aylık hesaplama endeksi;"Altyn alqa" kolyesi ile ödüllendirilmiş olanlar veya daha önce "Kahraman Anne" unvanı almış olanlar veya birinci ve ikinci dereceden "Annelik Şerefi " nişanları ile ödüllendirilmiş olanlar için – 7,40 aylık hesaplama endeksi.

5- Engelli bir çocuğu yetiştiren bir çocuk için ödenek

- asgari geçim düzeyinin 1,61 katı

Engelli bir çocuk yetiştiren bir çocuk için ödenek, ilgili mali yıl için ulusal bütçe kanunu ile belirlenen asgari geçimdeki değişikliklere tabi olarak ödenir.

Kazakistan Cumhuriyeti Aile Kanunu'nun 99. maddesinin 1. fıkrasının 1. bendine göre, Devlet sosyal yardımları, engellilik ve geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda vatandaşlara sağlanan parasal ödemelerdir.

Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşları, Sosyal Kanun ve buna uygun olarak kabul edilen Kazakistan Cumhuriyeti'nin diğer normatif yasal düzenlemeleri tarafından öngörülen gerekçelerle ve prosedüre uygun olarak, maluliyet ve geçimini sağlayan kişinin kaybına ilişkin devlet sosyal yardımlarını alma hakkına sahiptir.

Sosyal Kanun kapsamındaki yardımlar bütçe fonlarından ödenir.

Yardımlar için başvurular, herhangi bir zaman sınırlaması olmaksızın, yardım hakkı doğduktan sonra herhangi bir zamanda yapılabilir.

Yardımlar cari ay için ödenir. Hak sahibinin ölümü halinde, yardım ölüm ayına kadar ve ölüm ayı da dahil olmak üzere ödenir.

2. POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI

- Tarım, Hayvancılık, Bahçecilik, Buğday, yağlı tohumlar, unlu mamuller sanayi
- Tohumculuk, Seracılık, Gıda sanayi ürünleri
- Madencilik, Bakır, Alüminyum, Çinko

Kazakistan'ın yatırım potansiyeli 5 ana bölge olarak dağıtılmıştır.

1. Orta-Doğu bölgesi (Karaganda, Doğu Kazakistan, Pavlodar bölgeleri) Kazakistan'ın yatırım potansiyelinin % 28'ini oluşturmaktadır. Burada yatırımcılar için uygun sektörler: kömür madenciliği, elektrik dağıtımı, demir ve demir dışı metalurji, ağır vasıta makinaları.

2. Güney-Doğu bölgesi (Almatı ve Almatı eyaleti) - Kazakistan'ın yatırım potansiyelinin % 30'unu oluşturmaktadır. Bu bölgede, gıda, hafif sanayi, ilaç sanayi ve makine mühendisliği gelişmiştir. Bölge, yüksek tüketici potansiyeline ve pazar altyapı gelişimine sahiptir.

3. Kuzey Bölgesi (Astana, Akmola, Kostanai ve Kuzey Kazakistan bölgeleri) - Kazakistan'ın yatırım potansiyelinin % 15'ini oluşturmaktadır. Bu bölge, en uygun ulaşım ve coğrafi konumuna ve ekonominin gelişmiş altyapısına sahiptir. Bu bölgede boksit ve demir cevheri üretilmektedir. Tüketim potansiyeli büyümektedir. Yatırımcı için tarım sektörü uygundur.

4. Batı Bölgesi (Aktobe, Atırau, Mangistau ve Batı Kazakistan bölgesi) - Kazakistan'ın yatırım potansiyelinin % 16'sını oluşturmaktadır. Bu bölge Kazakistan'ın ekonomisinde rölü büyüyen petrol ve gaz kaynaklarının bulunduğu bölgedir.

5. Güney Bölgesi (Kyzylorda, Jambyl ve Türkistan Eyaleti) - toplam kapasitenin % 11'ini oluşturmaktadır. Burada, tarım, petrol arıtma rafineri, gıda ve kimya sanayi gelişmiş, altın ve barit üretimi mevcuttur.

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

a. Genel

Kazakistan Cumhuriyeti Yatırım Kanunu
(<https://cloud.mail.ru/public/Edg8/TeixYUKjo>)

Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 15 Mayıs 2024 tarihli ve 381 sayılı Kararı; Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 14 Ocak 2016 tarihli ve 13 sayılı "Yatırımlar için devlet desteğinin uygulanmasına ilişkin bazı hususlar hakkında" Kararında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (<https://primeminister.kz/ru/decisions/15052024-381>)

Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 6 Haziran 2024 tarih ve 444 sayılı Kararı Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 14 Mart 2024 tarihli ve 187 sayılı "2024 yılı için devlet garantileri altında hükümet dışı krediler pahasına finanse edilmesi önerilen yatırım projeleri listesinin onaylanmasına ilişkin" Kararına ek yapılması hakkında (<https://primeminister.kz/ru/decisions/06062024-444>)

Yatırımlara ilişkin anlaşma, Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti tarafından yetkilendirilen bir kişi ile Astana Uluslararası Finans Merkezinin yetki alanında kayıtlı olanlar da dahil olmak üzere bir tüzel kişilik arasında Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin kararıyla akdedilen, cumhuriyet bütçesi kanunu ile belirlenen ve ilgili yılın 1 Ocak tarihi itibarıyla yürürlükte olan **aylık hesaplama endeksinin yedi buçuk milyon katından az olmayan** bir tutardaki yatırımların uygulanmasını öngören bir yatırım projesinin uygulanmasına ilişkin bir anlaşmadır.

<https://invest.gov.kz/ru/invest-guide/support/investment-activities/474/>

Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, İslam İşbirliği Teşkilatı, Avrasya Ekonomik Birliği, Türk Devletleri Teşkilatı, Şanghay İşbirliği Örgütü üyesi olan Kazakistan Avrasya'nın kalbinde, Avrupa ile Çin arasında Doğu Batı Hazar Geçişli Orta Koridor üzerinde yer almaktadır. Ülkenin bulunduğu bölge doğu-batı ticaretinin, tarihten bu yana önemli bir geçidi olarak enerji ve stratejik ham madde kaynaklarıyla büyük bir ekonomik potansiyel taşımaktadır.

Halihazırda AB ülkelerinin Orta Asya ülkelerindeki doğrudan yatırımları yüzde 42 civarında ve AB, bölgenin ikinci büyük ticaret ortağıdır. AB'nin dışında Rusya, Çin ve Türkiye, Orta Asya'nın önemli ticaret ortağı ve yatırımcılarından. Ancak Ukrayna-Rusya savaşı Orta Asya ülkelerini Türkiye ve Avrupa'ya daha da yakınlaştırmıştır. Bu çerçevede Türkiye, tarihi ve kültürel bağları bulunan Türk Cumhuriyetleri ile Türk Devletleri Teşkilatı vasıtasıyla ilişkilerini geliştirmekte, Bakü-Tiflis-Kars demir yolunun 2017'de açılmasıyla Orta Asya ile Avrupa arasında kesintisiz bir hat (Demir İpek Yolu) işlemekte, Türk Devletleri Teşkilatı ile Türkiye'nin de Doğu-Batı Hazar Geçişli Orta Koridor projesinin Zengezur'la

birlikte daha da kısılacağı beklenmektedir. Buna göre Kazakistan, doğudan batıya ve kuzeyden güneye doğru ana geçiş koridorları için bir transit ve kavşak ülkedir.

Kazakistan Cumhuriyeti çok sayıda yer altı ve yerüstü kaynağını topraklarında barındıran bir ülke olarak bölgesel ve küresel şirketlerin hammadde kaynağıdır. Ülkenin üretim sektörlerinin harekete geçirilebilmesi, milli sanayinin ilerlemesi ve doğrudan dış yatırımın kazandırılması yönündeki çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Yatırımcılar tarafından çeşitli giderlerinin indirime sokulması, çeşitli muafiyet ve istisnalar, gümrük birliği, serbest ekonomik bölgeler vb. düzenlemelerle istikrar ve büyüme vurgusu ön plana çıkarılmaktadır. Ülkedeki bu fırsat ve düzenlemelere bakıldığında Kazakistan'ın yabancı yatırımcılar için gerekli şartları sağlamaya yönelik gayretler içerisinde olduğu söylenebilir.

Kazakistan, ekonomisinin doğal kaynaklara bağımlılığının azaltılması, sanayisinin çeşitlendirilmesi ve derinleştirilmesi, üretime dayalı bir ekonomiye geçişin sağlanması, rekabetin artırılması, devletin etki alanının azaltılması, KOBİ'lere dayalı bir üretim modeline geçişin sağlanması ve açığa çıkmamış sektörlerin geliştirilmesi amacıyla reform ve özelleştirme programları uygulamaktadır.

Ülkenin eski Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in Kasım 2014'de duyurduğu "Ekonomi Programı" ile Kazakistan'ın 2050 yılına gelindiğinde dünyanın en büyük 30 ekonomisinden birisi olmak hedeflenmiştir. Program kapsamında, yer altı kaynaklarının ihracatına dayalı ekonomik model yerine sanayinin çeşitlendirilmesi hedeflenmekte, ülkede enerji alanında gerçekleştirilen yabancı yatırımlar desteklenmekte ve başta tarım ürünlerinin işlenmesi olmak üzere çeşitli sanayi alanlarında yeni yatırımların önü açılmaya çalışılmaktadır.

Kazakistan'da milli petrol / gaz üretim ve taşıma şirketleri, demiryolu şirketi, madencilik şirketleri, savunma sanayii şirketleri ve diğer önemli sektörler, "Ulusal Refah Fonu Samruk-Kazına" altında yapılandırılmıştır. Bu kapsamda Fon'a bağlı şirketlerin özelleştirme süreçlerine öncelik verilmektedir. 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe giren Avrasya Ekonomik Birliği'ne (AEB) Kazakistan ekonomisinin çeşitlendirilmesi ve yabancı yatırımcı çekilmesi bağlamında özel önem atfedilmiştir.

Kazakistan'a enerji ve maden sektörleri dışında doğrudan yabancı yatırımların yeterli seviyede olmamasında, ülkenin yetersiz iç pazarı büyük bir rol oynamaktadır. Kazakistan pazarına giren yabancı yatırımcıların göz önünde bulundurduğu en önemli husus AEB üyesi ülkeler arasında sıfır gümrük oranları ile ihracat-ithalat yapılabilmesi olarak ön plana çıkmaktadır.

Ülke Küresel Rekabet Endeksi sıralamasında 43. sırada, E-Devlet Gelişim Endeksi'nde 28. sırada, geçiş ekonomileri ve denize kıyısı olmayan ülkeler arasında doğrudan yabancı yatırım büyümesinde 1. sırada (UNCTAD, WIR 2022) görünmektedir. Stratejik konular için Kazakistan Cumhurbaşkanlığı bünyesinde Yabancı Yatırımcılar Konseyi, güncel konular için Başbakanlık bünyesinde Yatırım Konseyi, yatırımcıların hak ve çıkarlarının korunması için ise **Yatırım Ombudsmanı** bulunmaktadır. Yatırım Ombudsmanlığı yalnızca Kazakistan'daki yatırım faaliyetleri sırasında ortaya çıkan sorunların çözümüne yardımcı olmak için değil, aynı zamanda yürürlükte olan norm ve standartların etkililik ve uygunluk açısından izlenmesini sağlamak için tasarlanan yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik tedbirlerden biridir.

Ülke kapsamlı yatırım koruma sistemi ve yatırım anlaşmazlıklarının çözümü için ayrı yasal işlemlere sahiptir. Bunun yanı sıra Astana Uluslararası Finans Merkezi (AUFM)'nde sivil ve ticari uyuşmazlıkların çözümü için uluslararası standartlara sahip **AUFM Mahkemesi ve Uluslararası Tahkim Merkezi** faaliyet göstermektedir. Astana Uluslararası Finans Merkezi sermaye piyasaları, varlık yönetimi, özel bankacılık, FinTech, İslami Finans ve Yeşil finans alanlarında gelişmeye odaklanmaktadır.

Ekonomisi halihazırda petrol ve madenlerin çıkarılması ile bunların ihracatına dayanan Kazakistan'da, ekonomik çeşitliliğin sağlanması ve bir sanayi altyapısının oluşturulması amacıyla politikalar uygulanmakla ve yatırım için öncelikli sektörler; tarım ve gıda, madencilik ve metalürji, kimya ve petrokimya, sağlık ve ilaç, makine, inşaat ve yapı malzemeleri, turizm ve tekstil sanayi sayılmakla birlikte, **sanayi alanında aşağıdaki sektörler Kazakistan'ın ekonomisine** etkisini göstermektedir.

- Metalürji,
- Kimya ve petrokimya,
- Makine mühendisliği,
- İnşaat malzemeleri endüstrisi,
- Ulaşım vs.

2023 yılının Kazakistan sanayisi açısından oldukça olumlu geçtiği açıklanmıştır. Yerli sanayi 2022 yılı itibarıyla %1,2 büyümüştür, 2023 senesinde ise %4,3 seviyesinde büyüme söz konusudur. 2010-2023'teki ortalama büyüme dinamiği ise yıllık bazda %2,8 olarak kayda geçilmiştir. Kazakistan Cumhuriyeti sanayisinin hızlanması, iki temel sektördeki (madencilik ve imalat) büyüme sayesinde mümkün olduğu belirtilmiştir.

Doğal Kaynaklar

Kazakistan, dünya doğal kaynaklar rezervi sıralamasında 6. sırada yer almaktadır. Periyodik tablonun 110 elemanından 99'u Kazakistan topraklarında keşfedilmiş, 70'i araştırılmış, 60'ı çıkarılmış ve kullanılmıştır.

Kazakistan'ın madeni kaynakları yaklaşık 46 milyar USD tahmini maliyeti olan 5004 adet yataktan oluşmaktadır.

Online sunulan hizmetler

Yabancı yatırımları teşvik için Kazakistan'ın ulusal yatırım bilgi ağı farklı dilde hizmet sunan **www.invest.gov.kz 2010 yılında faaliyete** geçirilmiştir. Bu alanda aşağıdaki hizmetler online olarak sunulmaktadır:

- Kazakistan'daki ve kendi bölgelerindeki ekonomik ve coğrafik özellikler ve yatırım fırsatları,
- Kazakistan'daki yatırım faaliyetlerine yönelik hükümet yardımının prosedürleri ve miktarları,
- Kazakistanın yatırım projeleri;
- Yabancı Yatırımcıların katılımını kapsayan olaylar hakkında bilgiler,
- Kazakistan'da iş yürütülmesi konusunda sıkça sorulan sorular (Kazakistan'da bir işe ve çalışmaya nasıl başlanır, tahmin edilen yatırım masrafları: şebeke ile sağlanan servislerin (elektrik, su vb) maliyeti, uzmanlık alanlarına göre dökümlü halde Kazakistan'ın bölgelerindeki ortalama kazanç seviyesi, vb.)

Ülkede yeraltı kaynakları endüstrisi dışındaki sektörlerde yatırımları teşvik eden ilave mekanizmaların eklenmesini öngören yasa değişiklikleriyle ilgili çalışmalar devam etmektedir. PAIID kapsamında, yeraltı kaynaklı olmayan sektörlerdeki büyük yatırım

projeleri ABD, Almanya, Fransa, Japonya, Türkiye, Güney Kore ve diğer ülkelerden gelen yatırımcılarla birlikte ortaklaşa yürütülmektedir. Ayrıca Kazakistan'ın Avrupa'dan 8 kat daha ucuz bir elektrik fiyatına ve ülke içerisindeki yerleşim merkezlerinin fiziksel uzaklığını telafi eden demiryolu ağına sahiptir.

Gümrük Birliği

Kazakistan'ın Rusya ve Belarus ile kurduğu gümrük birliği sayesinde 170 milyon nüfusa sahip bir topluluğu yeni Pazar olarak yabancı yatırımcılara sunmaktadır. Üç ülkenin başlattığı bu oluşum Avrasya Gümrük Birliği şeklinde telaffuz edilmektedir. Bu süreçte milli hassasiyetleri olan bazı mallar dışında kota ve sınırlamaların önemli bölümü kaldırılmış ve geniş kapsamlı serbestlik uygulamasına geçilmiştir. Ardından sertifikasyon ve standartların ortaklaştırılması için komisyonlar oluşturulmuş ve birlik üyesi ülke vatandaşlarına gümrüklerden beyanname ve nakit olarak 10 bin dolar geçirebilme hakkı tanınmıştır.

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

- a- Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri
- b- Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar
 - Şirket Kuruluşunda Ayrımcılık
 - Vergi Hukukunda Ayrımcılık
 - Yabancıların Serbest Dolaşımı

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Ülkenin üretim sektörlerinin harekete geçirilebilmesi, milli sanayinin ilerlemesi ve doğrudan dış yatırımın kazandırılması yönündeki çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Yatırımcıların, çeşitli giderlerinin indirimine sokulması, çeşitli muafiyet ve istisnalar, gümrük birliği, serbest ekonomik bölgeler vb. düzenlemelerle istikrar ve büyüme vurgusu ön plana çıkarılmaktadır.

Sektörel çeşitliliğin sağlanması ve yer altı kaynaklarına dayanan iktisadi yapının dönüştürülerek sanayi üretiminin geliştirilmesini teminen, özel ekonomik bölgeler kapsamında sağlanan teşvikler yoluyla ülkeye doğrudan yabancı sermaye çekilmeye çalışılmaktadır. Ülkede halihazırda 14 özel ekonomik bölge ve 36 Organize Sanayi Bölgesi bulunmakta olup, yatırımcı firmalara çeşitli vergi muafiyetleri, uygun faizli kredi tahsisleri başta olmak üzere çeşitli teşvikler sağlanmaktadır.

Orta Asya'nın en büyük ekonomisi ve en çok doğrudan yatırım çeken ülkesi olan Kazakistan'a 1991 yılından bu yana, brüt doğrudan yabancı yatırım girişi 431 milyar dolar, 2023 yılında brüt doğrudan yabancı yatırım girişi ise 23,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda hammadde ekonomisi ile dikkat çeken Kazakistan'da artık sadece hammaddeye dayalı olmayan bir yatırım süreci dile getirilmektedir.

Yatırım ve Kalkınma Bakanlığına bağlı "Ulusal Yatırım ve İhracat Ajansı "KAZAKH İNVEST"; ekonominin öncelikli sektörlerine doğrudan yabancı yatırım çekerek ve işlenmiş Kazak ihracatının geliştirilmesi ve desteklenmesi için en uygun koşulları oluşturarak ulusal ekonominin çeşitlendirilmesini teşvik etme üzerine tasarlanmış ulusal kalkınma kurumlarından biridir. "KazakhInvest" kuruluşu yabancı firmaların Kazakistan'ın çeşitli bölgelerinde enerji dışındaki alanlarda yatırım yapmalarının önünü açmayı hedeflemekte ve bu vesileyle teknoloji transferi ile istihdamın artmasını amaçlamaktadır. Kazakh Invest

yabancı yatırımcılara tek pencere şeklinde hizmet vermektedir. Kazakh Invest Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti adına tek müzakereci olarak faaliyet göstermektedir.

Kazakistan 10 Mayıs 2025 tarihinde yabancı yatırımcıları teşvik etmek ve destek sağlamak amacıyla "altın vize" uygulaması başlatmıştır. Siyasi istikrar ve elverişli bir iş ortamına ilave olarak altın vize uygulamasıyla, yatırımcılara hukuki güvenceler sağlanması hedeflenmiştir. ABD, Birleşik Arap Emirlikleri, Singapur ve bazı Avrupa ülkelerinde de mevcut olan bu uygulama ile, ülkeye yabancı yatırımcıları çekmenin yanı sıra ülke içi ekonominin potansiyelini artırma amaçlanıyor. Söz konusu «altın vizeyi» alan bir yatırımcı ülkede 10 yıla kadar ikamet edebilecektir.

AEB üyeliği nedeniyle yatırımcılar için Birlik üyesi ülkelerin pazarı, Orta Asya ve Hazar Denizi komşu ülkeleri ile Batı Çin pazarı yakın pazarlar olarak görünmektedir.

Özel Ekonomik Bölgeler

Kazakistan'da 14 Özel Ekonomik Bölge (SEZ), 36 Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Bu bölgelerde yatırımcılar için aşağıda sayılan devlet desteklerinin bulunduğu, yabancı iş gücünün istihdam edilmesinde kolaylaştırılmış prosedür uygulandığı, büyük stratejik projeler için yatırımcının öneri ve isteklerine göre Devlet desteği önlemlerinin her proje için ayrı ayrı Hükümet tarafından değerlendirilmekte olduğu dile getirilmektedir.

6 Temmuz 2007 tarihli Kazakistan Cumhuriyetindeki Özel Ekonomik Bölgeler Kanununa göre, SEZ (özel ekonomik bölgede 2030 yılına kadar) katılımcıları aşağıdaki faydalardan istifade edebilir:

- Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisinden muafiyet;
- Sıfır oranlı arazi ve emlak vergisi;
- 10 seneye kadar bedava arazi tahsis
- Kurumsal mal varlığının ortalama yıllık değeri üzerinden sıfır oranlı vergilendirme;
- Makine, aksesuar ve yedek parçaları, hammadde ve malzemelerin ithalatında gümrük vergi muafiyeti
- SEZ oluşturma hedefleri doğrultusunda faaliyetleri yürütürken üretilen ve tüketilen ürün ve servis ticaretine yönelik KDV muafiyeti;
- SEZ oluşturma hedefleri doğrultusunda faaliyetlerin yürütülmesi için, belirlenmiş idari ve üretim tesislerinde (ofisler ve sanayi binaları, depolar) şantiye alanları ve inşaat ve montaj işlerine yönelik KDV muafiyeti;
- Serbest bir gümrük bölgesi;
- Yatırım \$14 milyon fazla olursa vergiler (kurumlar, arazi ve emlak) 10 yıla kadar 0%.

Buna ilave olarak Hükümet SEZ kuruluşlarına gerekli altyapıyı sağlar. SEZ konusunda yeni bir kanun tasarısının bu yılın ileriki dönemlerinde uyarlanması beklenmektedir. Bu tasarının halen yürürlükte olan teşvik paketine önemli derecede genişlemeler getireceği ve SEZ katılımcılarının lisanslandırılma prosedürlerini basitlendireceği beklenmektedir.

1. Küçük ve orta ölçekli işleri desteklemek için, “2020 İş Yol Haritası” Programı geliştirilmiştir. Program aşağıdaki hususları öngörmektedir:

- İkras faizi ödemesinde devlet desteği yardımı;
- Kredilere teminat verilmesi;
- Endüstriyel altyapı geliştirmesine destek;
- İş idaresi için hizmet yardımı (danışma hizmetleri, hukuki ve muhasebe hizmetleri, vb.);

- Personel eğitimi.

2. «Kazakh Invest» Ulusal İhracat ve Yatırım Ajansı kurumu tarafından yatırımlara yönelik hizmet desteği sağlanmaktadır.

Kazakh Invest:

- Potansiyel yatırımcıları çekme, Kazakistan'da yatırım yapma isteklisi şirketler ile görüşmelerde bulunma ve gerekli toplantıları organize etme hususlarından sorumludur;
- Kazakistanlı ve yabancı iş adamlarının katılabileceği iş forumlarını, konferansları ve fuarları düzenli bir biçimde organize etmektedir;
- Yatırım öncesi ve sonrası hizmetler dâhil, Kazakistan'daki yatırım faaliyetleri için tam kapsamlı rehberlik hizmetleri sağlamaktadır;
- Devlet desteğinin alınmasına ve idari problemlerin halledilmesine yardımcı olmaktadır;
- Dış piyasalarda satış desteği sağlamaktadır.

C. KAZAKİSTAN'DAKİ TÜRK YATIRIMLARI

1. Önde Gelen Yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme

Kazakistan'da faaliyet gösteren başlıca Türk Firmalarımız; Anadolu Grubu, YDA, Sembol, Yıldırım Holding, TAV, Nobel, Abdi İbrahim, Borusan, Aselsan, Alarko, Makyol, JV Sine Midas Stroy, GATE, Enka, Aksa Enerji, Tiryaki AGRO, LC Waikiki ve Flo Ayakkabı Mağazaları, Kayatürk Grup'tur.

Başlıca projeler;

- İskefe Holding'in Almatı'da uyguladığı Orta Asya'da ilk helal jelatin üretim projesi,
- Alarko Holding'in Çimkent'te 120 hektarlık sera inşaatı,
- Koyuncu Group'un Jambıl eyaletindeki sodyum piro sülfür üretimi ile ilgili ithal ikameci projesi,
- LC Waikiki'nin Almatı eyaletinde ilk yabancı dağıtım lojistik merkezinin inşaatı,
- Gürmak Demiryolu'nun Almatı eyaletinde demiryolu ray bağlantı parçaları üretimi,
- Esan (Eczacıbaşı Holding) Aktöbe bölgesinde jeolojik keşif yatırımları,
- Betek Boya'nın boya ve cila üretim projesi.
- Tiryaki AGRO'nun Astana'da hayata geçireceği yeni proje ile, buğdaydan elde edilen lizin, fruktoz ve glikoz, ve yine sarı bezelyeden elde edilen bitkisel protein üretimi.
- Kayatürk Grup tarafından Astana Şehir Merkezinde faaliyet gösteren Mobilya Alışveriş Merkezi
- YDA Holding'in Aktau Havalimanında Havacılık, Lojistik ve Uçak Bakım Merkezi **projesi**, Kuryk deniz limanı yakınlarında tersane inşa projesi

B.B.NURA Türk şirketi başkanı Fatih Ergezer, VIAMEDIS şirketinin başkanı Aset Ahmetov ile birlikte, Türkistan bölgesinde sağlık alanına yatırım çekmek için bir dizi projeyi görüştü. Bunun içinde 500 yataklı bir rehabilitasyon merkezi ve kronik böbrek yetmezliği

olan hastalar için ayakta diyaliz bölümleri olan bir tıp merkezinin açılmasına ilişkin konular ele alınmıştır.

Ahmet Diş, STF firmasının temsilcisi olarak, Türkistan Eyaleti'nde bulunan Arıs Şehir Valisi ile ortak projeler üzerine görüşmelerde bulunmuş. Bu görüşmeler çerçevesinde, çiftliklerde su tasarrufunu artırmak amacıyla damlama sulama ve sprinkler sistemlerinin üretimi konusu ele alınmış. Bu teknolojilerin kullanımı, çiftliklerde suyun daha verimli kullanılmasını sağlayarak çevresel etkiyi azaltabilir ve tarımsal üretimi iyileştirebilir.

Kazakistan'da yabancı sermayeli ve yabancı ortaklı tüzel kişiliğe sahip **şirketlerin toplam sayısı 75.021** olup, bu şirketlerin **54.311'i aktif** olarak faaliyet göstermektedir. Veriler, 1 Ekim 2025 tarihi itibarıyla Kazakistan ulusal istatistik kaynaklarına dayanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti menşeli şirketler, yabancı sermayeli şirketler sıralamasında üçüncü sırada yer almaktadır. 1 Ocak 2026 tarihi itibarıyla **Kazakistan'da toplam 5.787 Türk sermayeli ve ortaklı şirket kayıtlı olup, bunların 3.745'ü faal durumdadır.**

Türkiye'de ise 2024 yılı verilerine göre **706 adet Kazak sermayesine sahip şirket faaliyet göstermektedir.**

Kazakistan'da faaliyet gösteren büyük ölçekli Türk firmaların faaliyetleri:

- ANADOLU GRUP

Kazakistan pazarına 1996 yılında Astana'ya 200 km. mesafedeki Karaganda şehrinde özelleştirme yoluyla satın aldığı bir bira fabrikası ile adım atan "**Anadolu Efes**", 2003 yılında Almatı'da yeni bir fabrika daha açarak operasyon alanını genişletmiştir. % 58'lik pazar payı ile Kazakistan'da lider konumdadır. Firma, 750 yerel personele istihdam sağlamakta olup, yatırım tutarının yaklaşık 300 milyon ABD Doları değerinde olduğu tahmin edilmektedir. Anadolu Grup'un Kazakistan'daki diğer önemli yatırımı ise "**Coca Cola İçecek A.Ş. (CCİ)**" olarak 1995'te faaliyete başlayan ve şişeleme faaliyetinde bulunan firmasıdır. Firmada 700 yerel personele istihdam sağlanmakta olup yatırım tutarının 350 milyon ABD Dolarını geçtiği ifade edilmektedir.

Migros'un %100 iştiraki Ramstore Kazakistan'ın ise 20 senedir faaliyette olduğu ülkenin ilk modern süpermarket ve alışveriş merkezi yönetim şirketidir. Anılan şirketin Almatı şehrinin merkezinde "Ramstore All-in çok fonksiyonlu Ticaret Merkezinin sahibi olarak faaliyet gösterdiği bilgisi alınmıştır.

Bu çerçevede, **Anadolu Gruba ait Kazakistan'daki toplam yatırımların yaklaşık 650 milyon Dolar seviyelerinde olduğu** öngörülmektedir.

- AHSEL HOLDING

Kazakistan'ın Almatı şehrinde, 1996 yılında yapımı tamamlanan ve işletmeye açılan Intercontinental Almaty, Ahssel Holding'in yapım ve işletmesini üstlendiği ülkedeki en büyük yatırımdır. Otel'de, 277 lüks oda ve süit bulunmaktadır.

Firma yetkililerinden alınan bilgiye göre; Ahssel Grup'un Kazakistan'da 700 milyon Dolar değerinde yatırımının bulunduğu öğrenilmiştir.

- GATE

2009 yılında Atyrau şehrinde kurulan GATE İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret A.Ş. Kazakistan'da "Tekfen Gate Branch" ünvanıyla faaliyet göstermektedir. Tengizchevroil LLP ile 2017 yılında imzalanan 438.146.297 ABD Doları tutarındaki sözleşme kapsamında, Kazakistan'ın Tengiz Petrol ve Gaz Sahasında 'Gelecek Gelişim Projesi-Kuyubaşı Basınç

Yönetim Projesi, İnşaat, Mekanik, Elektrik ve Enstrüman Montajı' işleri ile 2017 yılında söz konusu projenin devamı niteliğinde 185 milyon Dolarlık bir boru hattı işi yürütmüştür.

Halen 5 milyon Dolarlık TCO Bakım, Tadilat ve Yapı İşleri Projesini yürütmeye devam etmektedir.

- **YILDIRIM HOLDING**

2013 yılında Yıldırım Şirketler Grubu tarafından satın alınarak Yılmaden Holding bünyesine katılan Kazakistan'ın Aktobe şehrindeki Voskhod Krom Madenine yönelik yapılan yatırımın 450 milyon Dolar seviyelerinde olduğu bilinmektedir. Bahsi geçen firmanın diğer yatırımları, yakın zamanda Kazakistan'ın yarı devlet kurumu Kazgeology ile ortak kurulan ve maden arama faaliyetlerini yürüten Beş Ortak Girişimi (5 JV's) ve Kazakistan iç talebini karşılayacak ve ihracat yapacak sentetik soda külü üretim tesisi kurulum projesi olan Qazaq Sodadır. Voskhod Oriyel, Aktobe Oblastı'nda, Beş Ortak Girişim (5 JV's) Kazakistan'ın farklı yerlerinde ve Qazaq Soda da Taraz'da bulunmaktadır. Qazaq Soda'nın genişlemesi ile birlikte Yıldırım Grubu'nun Kazakistan'daki toplam yatırımlarının 1 milyar ABD dolarına ulaşması beklenmektedir.

- **SEMBOL İNŞAAT**

Astana'da Sembol İnşaat tarafından inşa edilen ve işletilen Han Çadırı Alışveriş ve Eğlence Merkezi, Kazakistan'ın başkenti Astana'da 2012 yılında açılmıştır. Proje yaklaşık 350 milyon ABD Dolarına mal olmuştur. Rixos Otel yatırımları ile birlikte firmanın toplam yatırımının 450 milyon Dolar seviyelerinde olduğu tahmin edilmektedir.

- **KAZAKISTAN ASELSAN ENGINEERING (KAE)**

Kazakistan'da savunma alanındaki en önemli yatırımı Savunma Sanayi Müsteşarlığı önderliğinde 2011 yılında kurulan Kazakhstan Engineering ve ASELSAN A.Ş. ortak girişimi olan Kazakistan ASELSAN Engineering (KAE) firmasıdır. Kuruluş sermayesi 6 Milyar Tenge, (44 milyon Dolar) olan şirketin hisse dağılımı, Kazakhstan Engineering %50, ASELSAN A.Ş. %49 ve SSM % 1 şeklindedir. 2013 yılı sonunda açılışı yapılan ve elektro-optik sistemler üretimi (gece görüş cihazları ve termal görüş sistemleri) yapmak üzere kurulan fabrika 2014 yılında faaliyete geçmiştir.

- **BORUSAN**

Borusan firmasının Kazakistan'ın Karaganda şehrinde iş makineleri sektöründe faaliyet gösteren bir tesisi bulunmakta olup, firmanın ülkedeki yatırımının 30 milyon Dolar seviyelerinde olduğu tahmin edilmektedir.

- **YDA**

Merkezi Ankara'da olan YDA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. Astana Şubesi unvanıyla faaliyet göstermektedir. YDA Group, inşaat, taahhüt, havalimanı işletmeciliği ve sanayi alanlarında yatırımları bulunmaktadır. Almalyk Şehir Kulübü, Maxima Rezidansları, Arman Ville 1. ve 2. Etap projeleri, Almaty Finans Merkezi, Esentai Alışveriş Merkezi, Tarih Müzesi, Kazakistan Milli Müzesi şirketin biten projeleridir.

2007 yılında Kazakistan'ın ilk Yap İşlet Devret projesi olan, ülkenin en büyük üçüncü havalimanı özelliğini taşıyan Aktau Uluslararası Havalimanı yapımını gerçekleştirmiş olup 30 yıllık işletim hakkı kapsamında halen havalimanını işletmeye devam etmektedir. 2020 yılında işletmeye alınan Türkistan Uluslararası Havalimanı inşa etmiştir.

YDA Holding'in Kazakistan'ın en önemli ticaret merkezi Hazar Denizi kıyısında bulunan Kuryk deniz limanı yakınlarında tersane inşa etmeyi planlamaktadır. Projenin onay süreci devam etmektedir. Şirketin üzerinde çalışmaları devam eden Aktau Havalimanında Havacılık, Lojistik ve Uçak Bakım Merkezi projeleriyle Kazakistan, Rusya ve Orta Asya ülkelerinden gelen hem sivil hem de askeri uçaklara hizmet verilmesi öngörülmektedir.

Kazakistan'ın ithalatını ve cari açığını azaltmaya yönelik 5 fabrikadan oluşan Astana'daki sanayi bölgesinde bulunan 47 milyon dolarlık YDA Endüstriyel Park içinde üretim yapıyor. 5 farklı üretimi tek çatı altında toplayan Kazakistan'daki ilk tesis olan yatırım, 40 bin metrekarelik alana kurulu. Tesiste Medikal Gaz ve Ekipmanları, Medikal Mobilya, Ofis Mobilyaları, Prefabrik Yapı, PVC-Alüminyum fabrikaları bulunmaktadır.

Sağlık alanında Türkistan Hastanesi (762 Yatak), Astana Medikal Üniversite Hastanesi (1.067 Yatak) ve Petropavlovsk Hastanesi (625 Yatak) projelerini yürütmektedir.

- TAV

TAV Havalimanları Holding Almatı Uluslararası Havalimanı'nın tüm hisselerini 30 Nisan 2021 tarihinde satın almıştır. Almaty Havalimanı'nın işletmesini Kazakistan'da kurulan TAV Kazakistan LLP şirketi üzerinden sürdürülmektedir. Anılan Projenin finansmanını Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) ve Uluslararası Finans Kurumu (IFC) üzerinden tamamlamış olup, alınan kredi ile beraber yaklaşık 200 milyon USD tutarında bir yatırıma daha başlanıldığı belirtilmektedir.

- PEGASUS

Pegasus Hava Yolları Kazakistan'da kendi başına bir şirket kurmaksızın Türkiye merkezli olarak faaliyetini sürdürmektedir. Kazakistan'da halen 6 farklı noktaya (Almatı, Çimkent, Astana, Aktau, Aktöbe, Atrav) düzenli uçuşları bulunmaktadır. 3 Haziran 2026 tarihi itibarıyla "İstanbul- Batı Kazakistan (Oral) -İstanbul" rotasında tarifeli uçak seferlerine başlıyor.

- AKSA ENERJİ

Kazakistan'da uzun süredir faaliyet gösteren şirket; Kazakistan'da enerji santralleri kurmakta ve işletmektedir. Kızılorda eyaletinde proje bedeli 215 milyar tenge olan 240 megavat elektrik üretim kapasiteli kombine çevrim santralının inşa projesini yürütmektedir.

- TİRYAKİ AGRO

Tiryaki Agro, Kazakistan uzun süredir tarım alanında faaliyet göstermektedir. Şirketin Astana'da hayata geçireceği yeni proje ile, buğdaydan elde edilen lizin, fruktoz ve glüköz, ve yine sarı bezelyeden elde edilen bitkisel protein üretimi olacaktır.

Qyzyljar Serbest Ekonomik Bölgesi bünyesinde modern bir yağ üretim tesisi kurulmasına yönelik yatırım planı hayata geçirilmektedir. Söz konusu tesisin günlük yaklaşık 1.500 ton işleme kapasitesine sahip olması öngörülmekte olup, başta ayçiçeği, kolza ve keten tohumu olmak üzere çeşitli yağlı tohumlardan bitkisel yağ üretimi gerçekleştirilecektir.

- NCİTY MOBİLYA AVM

Kayatürk Grup tarafından Astana Şehir Merkezinde inşaatı tamamlanan ve 2025 yılında faaliyete geçen Alışveriş Merkezi; ağırlıklı olarak mobilya, ev tekstili, yapı malzemeleri ve yemek işletmelerini bünyesinde barındırmaktadır.

- MUREL Yatırım

İstanbul'da yerleşik MUREL Yatırım İnşaat Anonim Şirketi 2025 yılında imzaladığı Sözleşmeye istinaden Aktobe Bölgesinde Aktobe Enerji Gaz Projesi kapsamında 2 milyon Dolarlık "10 MW Kombine Çevrim Elektrik Santrali İnşaat, Mekanik Ve Elektrik İşleri"ni yürütmektedir.

- ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş.

Kazakistan'ın son 30 yıl içerisinde ülkede keşfedilen en büyük petrol sahası olan Kashagan Petrol Sahası'nın geliştirilmesini yürütmüştür. Şirket Bechtel'in ortak girişimi olan Senimdi Kurylys LLP (SK) olarak 1993 yılından bu yana Tengiz petrol sahasında Tengizchevroil (TCO) için gerçekleştirdiği projeleri sürdürmektedir. Kazakistan'ın Hazar Denizi'ndeki en büyük limanı olan Aktau'nun da rehabilitasyon projesini Bechtel ile ortaklaşa üstlenmiştir.

Bautino körfezinde yer alan projede ise liman, depolama alanı, kantar ve yükleme köprüsü, yolcu transfer ofisi, prekast imalat atölyesi, deniz işleri mekanik atölyesi, kaynak atölyesi inşa etmiştir. Şirket halihazırda bölgede deniz işletme hizmetleri ve gemi/ekipman kiralama hizmeti vermektedir

SAĞLIK YATIRIMLARI

- NOBEL ALMATY PHARMACEUTICAL FACTORY

Nobel AFF 2002 yılında kurulmuştur ve 500'e yakın çalışanı mevcuttur. Nobel Fabrikası, Kazakistan'ın GMP onaylı ilk ilaç fabrikasıdır. İlk yatırıma 40 milyon USD tutar ile başlamış, Kazakistan Sağlık Bakanlığının "uzun süreli ilaç alımı garantisi" sistemi çerçevesinde 30 milyon USD ilave yatırım ile toplam yatırım tutarını 70 milyon USD seviyesine ulaştırmıştır. Firmanın önümüzdeki dönemde de 55 milyon USD tutarında yatırım hedefinin olduğu ifade edilmektedir.

- ABDİ İBRAHİM İLAÇ SANAYİ FIRMASI

Abdi İbrahim, Kazakistan'daki faaliyetlerini 2012 yılında 60 milyon dolar yatırım ile kurduğu ve 12 bin metrekare kapalı alana sahip fabrikası ile Abdi İbrahim Global Pharm ("AIGP") ticaret unvanı ile yürütmektedir. Söz konusu tesis, Kazakistan'da GMP sertifikası alan ilk tesislerden birisidir. Başta diyabet ve antiviral ürünler olmak üzere, merkezi sinir sistemi hastalıklarının tedavisinde kullanılan ürünler ve kardiyovasküler ürünlerden oluşan yaklaşık 100 ürünü içinde barındıran geniş bir portföye sahiptir. Abdi İbrahim, AIGP tesisinde %99'u Kazak olmak üzere toplam 260 kişiye istihdam yaratmaktadır. Fabrika, yılda 24 milyon kutu ilaç üretim kapasitesi ile faaliyet göstermektedir.

- ANADOLU HOSPİTAL

Anadolu Medical Center Kazakistan Temsilciliği Almatı'da 2017 yılından beri faaliyet göstermektedir.

- ORZAX

Orzax, Kazakistan'daki yatırımını özellikle Türkistan Bölgesi içinde, Türkistan şehri ve çevresinde konumlandırmayı planlamaktadır. Bu bölge; Orta Asya pazarlarına yakınlığı, Çin, Rusya ve komşu ülkelere lojistik erişim kolaylığı ve devlet teşvikleri nedeniyle stratejik olarak tercih edilmiştir. Yaklaşık 40 milyon dolarlık yatırım büyüklüğüne sahip olan proje, 2026-2027 döneminde tam kapasiteyle faaliyete

gececek şekilde ilerlemektedir. Mevcut durumda tesis, kurulum ve organizasyon aşamasındadır.

TÜRK UYRUKLU KURUCU VEYA ORTAKLI KAZAKİSTAN ŞİRKETLERİ

- Sine Midas Stroy LLP (Ahmet BUDAN)

Sine Midas Stroy'un Kazakistan'daki yol inşaatı sektörüne katmış olduğu yüksek teknolojiye sahip üretim tesisleri, en iyi ve alanında öncü markaların ekipman ve iş makineleri, üretim sürecinde maksimum kapasiteyle birlikte kısa zamanda kusursuz işler bitirmesine olanak sağlamıştır. Sine Midas Stroy, Güney-Batı yolları projesi olan Batı Avrupa – Batı Çin uluslararası transit koridoru, Almatı - Kokpek - Chunja - Koktal - Khorghos yolunun yeniden inşasında yer almıştır.

- KazStroy Podryad (Hikmet ATALAY)

Kazstroypodryad" Ltd şirketi 16 Mayıs 2005 tarihinde kurulmuştur. Kazakistan'da, Alışveriş ve eğlence merkezleri, ofis binaları, konut yapıları ve otel inşaatı gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.

- Kazakistan Ziraat İnternational Bankası

Ziraat Bankası, Kazakistan'da **Kazakhstan Ziraat International Bank (KZİ Bank)** adı altında faaliyet göstermektedir. Ülke genelinde Almatı, Astana, Çimkent, Aktau ve Atırau gibi önemli şehirlerde şubeleri bulunmaktadır.

- Caspian Investment Holding LLP

1957 yılında İstanbul'da kurulan Hareket Proje Taşımacılığı ve Yük Mühendisliği A.Ş. mühendislik çözümleriyle ağır kaldırma ve taşımacılık hizmetleri sunmaktadır. Şirket 2019 yılında Hazar Denizi'nde bulunan Bautino TS Marine Base Limanı'nın işletme hakkını Teniz Service LLP firmasından 5+5 yıl olarak devralmıştır. Şirket Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan için uluslararası standartlarda bir heavy lift limanı oluşturmuş ve 1 Nisan 2020 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır.

Şirket 2025 yılında Kazakistan'da %49 payı Hareket Proje'ye ait olan Caspian Investment Holding LLP unvanlı şirketi kurmuştur.

2. Türk Yatırımcılarının Karşılaştıkları Sorunlar

- Kazakistan ile taşımacılıkta artan süre ve lojistikte yükselen maliyetler

Rusya Federasyonu'na uygulanan yaptırımlar sonrasında, aramalı/yatırım malı tedarigi başta olmak üzere Rusya Federasyonu'ndan ithalatta yaşanan sorunların yeni tedarik pazarlarına yönelik ihtiyacın artmasına yol açmıştır. Ayrıca, yaptırımlar sonrasında lojistik süreçlere ilişkin artan süre ve maliyet unsurları son dönemde Türk iş insanlarımızın belirttiği konulardır.

- Karayolu Taşımacılığında Geçiş Belgesi Sürelerinin 1 ay ile sınırlı olması

Ticari taşımalar kapsamında tahsis edilen geçiş belgelerinin süresi 1 ay ile sınırlıdır. Bununla birlikte, Kazakistan coğrafi olarak geniş bir alana sahip olup, özellikle kış mevsimi şartlarında taşıma süreleri daha fazla zaman alabilmektedir. Bunun yanı sıra, karayolu taşımacılığındaki yüksek maliyetler dolayısıyla sürücülerin dönüş yükü bulması da önem arz etmektedir. Ayrıca, araç arızası gibi zorunlu durumlar sürücülerin Kazakistan sınırları içerisinde 1 aydan fazla kalmasına yol açabilmektedir.

Bu bağlamda, 1 aylık zaman zarfının aşılması durumunda, sürücülere Kazak İdareleri tarafından para cezaları uygulanmakta ve ilave maliyetler ortaya çıkmaktadır. Bu ve başka nedenlere bağlı olarak kesilen para cezalarının uygulanma aşamasında ise idari işlemler uzun sürmekte; örneğin sürücülerden ödeme işlemi için vergi kimlik numarası alması zorunlu kılınmakta, salgın çerçevesinde uzaktan çalışma ortamında işlemlerin tamamlanması uzun sürebilmektedir.

Astana Büyükelçiliğimize ve Müşavirliğimize intikal eden sorunlar için girişimlerde bulunularak süreçler hızlandırılmaya çalışılmakla birlikte, geçiş belgelerine ve sürücülerin vizesiz kalışına ilişkin sürenin artırılması daha etkili bir çözüm sağlayacaktır.

- Küresel enflasyonun etkileri

Küresel enflasyonun Kazakistan gibi ülkeler üzerindeki etkileri, ekonomik dengeleri ciddi şekilde etkilemektedir. 2023 yılı aralık ayı itibariyle yıllık enflasyon % 18,1 seviyesinde olup, Kazakistan Milli Bankası tarafından uygulanan politika faizi 2023 yılında % 16,75 iken, 2024 yılının temmuz ayı itibariyle %14,25'e kadar indirilmiştir. Kazakistan Milli Bankası'nın politika faizini %14,25'e kadar indirmesi, ülke ekonomisindeki enflasyon ve genel ekonomik koşullarla mücadele etme çabasının bir parçası olarak değerlendirilebilir. Yüksek enflasyon hanehalkı tüketimi üzerinde baskı oluşturmakta, inşaat sektöründe faaliyet gösteren firmalarımız için artan maliyetler sorun teşkil etmektedir. Ayrıca, artan maliyetler ve faizler nedeniyle, Kazakistan'da genel anlamda finansmana erişimin güçleştiği bilinmektedir.

- Gümrüklerde Ağırlıklı Olarak Bireysel Uygulamalardan Kaynaklı Sorunlar

Kazakistan'da son yıllarda yolsuzlukla mücadele bağlamında kamu kurumlarına ve görevlilerine yönelik denetimler artırılmakla birlikte, gümrük işlemlerine yönelik sıkıntılar yaşandığına dair firmalarımızdan zaman zaman şifahi bildirimler alınmaktadır.

Bu bağlamda, gümrük görevlilerince zorunlu olmayan belgelerin talep edilebildiği, somut bir sebebe dayanmayan bekleme sürelerinin söz konusu olabildiği, işlemlerin hızlandırılması/gerçekleşmesi için firmalardan maddi taleplerin söz konusu olabildiği ifade edilmektedir.

Son olarak, gümrük geçişleri sonrasında Ulaştırma/Yol polisi olarak ifade edilebilecek, K.C. Sanayi ve Altyapı Geliştirme Bakanlığı bünyesindeki Ulaştırma Komitesine bağlı olan görevlilerin de güzergah üzerinde ilave denetimler yaparak, dayanaksız cezalar yazmakla sürücülerini tehdit ettiği ve bu suretle fayda sağlamak istedikleri yönünde sürücülerden zaman zaman şikayetler de gelmektedir.

- Kazakistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği Üyeliğinden Kaynaklı Yapısal Sorunlar

Kazakistan Avrasya Ekonomik Birliği üyesi olup, üçüncü ülkelere karşı Birlik üyeleri ile birlikte ortak gümrük tarifeleri uygulamaktadır. Bu bağlamda, ihracatçı firmalarımızın en çok gündeme getirdiği hususlardan biri de; özellikle tekstil ve mobilya gibi sektörlerde uygulanan gümrük vergilerinin pazara giriş maliyetlerimizi yükselttiği ve fiyat rekabetimizi olumsuz etkilediğidir.

Diğer taraftan, gümrük vergilerine ilave olarak ithalat sürecinde uygulanan fiyat denetimleri (referans fiyat uygulaması) de gündeme gelebilmektedir. Avrasya Ekonomik Birliğinin teknik gereklilikleri ve uygunluk değerlendirmeleri de ihracatçılarımız açısından külfet yaratan tarife dışı engeller olarak karşımıza çıkabilmektedir.

D. KAZAKİSTAN'DAKİ DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI

2025 Yılı Kazakistan'a Net Doğrudan Yatırım Girişi		
Sıra No	Ülke adı	ABD Doları (Milyon)
1	Katar	1255,2
2	Singapur	1211,7
3	Çin	831,8
4	BAE	449,6
5	Gürcistan	312,7
6	Almanya	274,3
7	Türkiye	118,7
8	Güney Kore	115,4
9	Danimarka	114,7
10	Mauritius	94,3
11	Rusya Federasyonu	58,1
12	Kıbrıs	57
13	Endonezya	56,9
14	Belçika	51,4
15	Çek Cumhuriyeti	44,0
16	İsrail	34,6
17	İran	24,7
18	İrlanda	24,6
19	Monako	21,0
20	Belarus	18,6
	Toplam	-861

E. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

Dağıtım kanalları

Hala gelişmekte olan bir pazar olarak değerlendirilen Kazakistan'ın özellikle başkenti ve büyük şehirlerinde gelişmiş bir pazar yapısından söz etmek mümkündür.

Pazarda yer almak isteyen firmalar dağıtım ağını başlıca üç ana kanal üzerinden organize edebilmektedirler:

- Açık hava pazarları ile çalışarak,
- Dağıtıcılar aracılığıyla,
- Markalı ürünlerle kendi mağazalarını açarak veya bayilik vererek,

Açık pazarlarda ve barakalarda yapılan perakendecilik faaliyeti oldukça etkin olmasına ve eski alışkanlıklar nedeniyle tüketiciler tarafından tercih ediliyor olmasına rağmen bu pazarlarda yoğun fiyat rekabeti yaşanmaktadır. Bu durum karşısında üretici firmalar ürünlerini markasız biçimde ve fiyat rekabeti nedeniyle kar marjı azalmış olarak satmaya pek

sıcak bakmamaktadırlar. Genellikle orta altı segmentte yer alan tüketici grubunu hedef alan bahse konu pazarlarda alıcıların fiyat elastikiyeti oldukça yüksektir. Markasız biçimde satılmakta olan Çin malları ile fiyat rekabeti içerisine girmenin uzun vadede üreticilerin zararına olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca söz konusu pazarlarda faaliyet göstermekte olan perakendeciler öz sermayelerinin yetersiz olması nedeniyle üretici ve ithalatçılardan ya vadeli mal alma ya da malları konsinye olarak satma eğilimindedirler. Sayılan dezavantajlarına rağmen Kazakistan'daki açık hava pazarlarının etkinliği yadsınamaz durumdadır. Özellikle gıda dışı perakendecilikte Almatı'nın en büyük açık hava pazarı olan Baraholka sadece perakende satış gerçekleştirilen bir pazar olmayıp, elektronik gibi ürünlerin dahi Kazakistan kırsalına dağıtımının yapıldığı bir pazardır.

Pazara girişte firmaların izledikleri yöntemlerden biri de bayilikler vermektir. Kazakistan'da modern anlamda bayilik sistemi kurmuş ve ülke geneline yayılmış durumda olan çok başarılı yabancı firmalar bulunmaktadır. Özellikle markalaşmaya ve bayilik sistemi kurmaya odaklanmış olan yabancı firmalar, markalarını yoğun reklam kampanyalarıyla desteklemekte, bayilik sistemini modern teknolojileri kullanarak organize etmekte, elektronik stok takip sistemleri ve gelişmiş dağıtım ağları ile başarıya ulaşmaktadırlar. Kazakistan'da hala perakendeciliğin büyük bir kısmının açık pazarlarda ve barakalarda yürütülmeye devam ediliyor olması neticesinde yabancı firmalar bayilik verebilecekleri yeterlilikte Kazak firma bulmakta zorlanabilmektedir. Bu nedenle öncelikle Kazakistan'da kendi mağazalarını ve "show roomlarını" açan üretici firmalar, marka değeri yarattıktan sonra bayileşme yoluna gitmektedirler.

Tanıtım Kanalları

Kazakistan'da gazete ve televizyon vasıtasıyla tanıtım yapmak mümkün olmakla birlikte Kazak halkı vakitlerinin önemli bir kısmını otomobillerinde geçirdikleri için radyo reklamları ve bill board reklamları daha etkili olabilmektedir. Kazak Halkının müzik kültürü ve eğlence/yemek kültürü gelişmiş olduğu için konser ve yemek davetleri de tanıtımlarda etkili faktörlerden olabilir. Ayrıca Sosyal Medya, SMS mesajları da düşünülebilir.

Ulaşım/İletişim Altyapısı

Kazakistan'ın tüm şehirleri arasında otobanlar yapılmış olup, yollar kullanıma uygundur. Trafik polisleri hız sınırlarına ve kamyon ağırlık sınırlarına çok dikkat etmektedirler. Cezalar yüksektir.

İletişim konusunda Kazakistan'da büyük iletişim şirketi Kazaktelekom (<https://telecom.kz/>), Turkcell'in bayisi Kazakcell (Kcell/Activ - <https://www.kcell.kz/>) ve Rus firmaları Tele2 ve Beeline faaliyet göstermektedir. Her geçen yıl iletişim kalitesi yükselmektedir. İnternet ve iletişim hızları Avrupa standartlarına uygundur.

Pazarda dikkat edilmesi gereken hususlar

Kazakistan Pazarı'na girişte en büyük engel iki ülke arasındaki uzaklık olup bir TIR Yaklaşık 8.000 dolara Türkiye'den gelmektedir. Bu pekçok Türk malının örneğin kesme çiçek Kazakistan Pazarına girmesine engel olmaktadır.

Rusya ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşmasından sonra Kazakistan Pazarına Rus malları hücum etmiş olup, Kazakistan'da Çin mallarından çok Rus malı bulunmaktadır.

Kazakistan'da tarım ve sanayi yeni yeni gelişmekte olup, buna paralel olarak iş kültürü de yavaş yavaş oluşmaktadır. Bu nedenle sık sık hukuki sorunlarla karşılaşmakta, firmalarımıza peşin para karşılığı çalışmaları önerilmektedir.

Faydalı Linkler

Kurumun Adı: K.C. Dış İşleri Bakanlığı Yatırımlar Komitesi

Tel : + 7 (7172) 98-36-24

E Posta : invest@mfa.kz

WEB : <https://www.gov.kz/memleket/entities/invest/contacts?lang=en>

Kurumun Adı: «Kazakh Invest» Ulusal Şirketi» A.Ş.

İlgili Kişi : Ersultan ZHANABAEV

Tel : +7 7172 620 620

E Posta : zhanabayev.kz@gmail.com

WEB : www.invest.gov.kz

Kurumun Adı: DAMU Girişimciliği Geliştirme Fonu (*KOBİ Destek Kurumu*)

Tel : +7 (800) 080 18 90

E Posta : info@fund.kz

WEB : <https://damu.kz/en>

Kurumun Adı: Kazakistan Cumhuriyeti Yabancı Yatırımcılar Konseyi

Tel : +7 (7172) 29-20-05

E Posta : kfica@fic.kz

WEB : <https://fic.kz/en>

Kurumun Adı: Kazakistan «Atameken» Ulusal Girişimciler Odası

Tel : + 7 7172 91 93 00

E Posta : info@atameken.kz, yelnar.cickz@gmail.com

WEB : <https://atameken.kz/>

Kurumun Adı: Astana International Financial Centre (Aıfc)

Tel : + 7 7172 91 93 00, +7 775 530 16 94

E Posta : expat@aifc.kz,

WEB : <https://aifc.kz>

- **Yatırım Ombudsmanı:** <https://invest.gov.kz/invest-guide/relations/>
- **Gümrük Vergileri:** <https://eec.eaunion.org/comission/department/catr/ett/>
- **Devlet İhaleleri:** <https://goszakup.gov.kz/>

KAZAKİSTAN HUKUK VE DANIŞMANLIK FİRMALARI

«**SHA LTD.**» Türkçe bilen Avukat bulunmaktadır.

Yetkili Kişi: Şagala RAHİMCANOVA (Türkçe biliyor)

Adres: Astana, Sıganak cad. 25/210, 2 kat

Tel : 007-7172-550646/44 CEP: +7 705 204 0992

E-Posta: sha.perevod@mail.ru

Web-site: www.sha.kz

Danışmanlık hizmetleri, Yeminli tercüme bürosu, Noter ve Avukat bürosu

«**KAZAKHSTAN BUSSİNESS WORLD**» Türkçe bilen Avukat bulunmaktadır.

Yetkili kişi: Saule TASTANBEKOVA

Adres: Astana, ulitsa Almati 1. Business Center 'Asyltau'

Tel : 007 775 928 73 44

E-Posta: oxfordcambridge3@gmail.com

Danışmanlık hizmetleri, Yeminli tercüme bürosu, Noter ve Avukat bürosu

«**İP BUHKAZ**» Türkçe bilen Avukat bulunmaktadır.

Yetkili Kişi: Daur KUSAİNOV (Türkçe biliyor)

Adres: Astana, Tauelsizdik, 43 ofis:7,

Tel : 007-7172-97 15 53 CEP: +7 701 751 31 16

E-Posta: buhkaz2012@mail.ru

Danışmanlık hizmetleri, Mali Müşavir, Noter Yeminli Tercüme Bürosu, Hukuk Bürosu

DELOITTE.KZ

Danışmanlık hizmetleri, Yeminli tercüme bürosu, Noter ve Avukat bürosu

Telefon : Almatı: +7 727 258 13 40, Astana: +7 7172 58 04 80

E-Posta : almaty@deloitte.kz

Web-site: www2.deloitte.com/kz

Danışmanlık hizmetleri, Muhasebe ve vergilendirme, Avukat bürosu

PWC KAZAKHSTAN

Telefon : Almatı: +7 (727) 330 32 00/01, Astana: +7 (7172) 55 07 07

E-Posta: tendersinfo@kz.pwc.com, nursultan.utkelbayev@pwc.com

Web-site: www.pwc.kz

Danışmanlık hizmetleri, Muhasebe ve vergilendirme, Avukat bürosu

“**G&G CONSULTING**” (Türkçe biliyor)

Gülnara Badalova

Adres: Kurmangazı Sok. No:43/37, Almatı/KAZAKİSTAN

Tel.: +7 727 328 17 20, 261 40 00

Cep tel.: +7 701 727 52 50

Faks: +7 727 272 92 50

E-Posta: badalovag@yahoo.com\ www.ggconsulting.kz

Danışmanlık hizmetleri, Muhasebe ve vergilendirme, Avukat bürosu

MIZAN Law Firm Hukuk ve danışmanlık

Yetkili: Aydın AMANKOJAEV (Türkçe biliyor)

Adres: Almatı, Auezov ilçesi., 5-mhl., 39/48

Tel.: +7 727 327 63 08

Cep: +7 701 342 04 90

Web: www.mizanlaw.kz

E-Posta: av.aydinamankojayev@gmail.com

Danışmanlık hizmetleri, Muhasebe ve vergilendirme, Avukat bürosu

DESTEK PATENT

Director: **Akhmet Faruk Yamankaradeniz**

Adres: Dostyk avenue 91/2 BC Ardin 8th floor, office №801

Almatı, Kazakistan

Tel.: +77273236566

E-Posta: kz@destekpatent.com

Danışmanlık hizmetleri, Muhasebe ve vergilendirme

“TAX&INVESTMENT LAWYERS”

Genel Müdür: **Bayram Ali**

Adres: İş Merkezi “Jenis”, Buhar Jırau Sok.,33 (Şagabudinov Sok. kes.), 4.kat, 406 ofis Almatı/KAZAKİSTAN Cep: +7 701 711 64 64

FUAR LİSTELERİ

- <https://atakent.kz/en/exhibition-schedule/>
- <https://iteca.events/en/exhibitions>
- <https://worldexpo.pro/country/kazakhstan>

KAZAKİSTAN'DA FAALİYET GÖSTEREN TÜRK MESLEK BİRLİKLERİ

- TÜRK KAZAK İŞ İNSANLARI BİRLİĞİ (TÜKİB)

Türk-Kazak İş İnsanları Birliği (TÜKİB) 2016 yılında Ülkemizin telkin ve destekleriyle kurulmuştur. Derneğin Başkanlığını Hikmet ATALAY yürütmektedir.

TÜKİB, Kazakistan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ticari, sanayi, kültürel ve ekonomik bağları geliştirmek ve güçlendirmek, iki ülkenin iş çevreleri arasında karşılıklı işbirliğini sağlamak, girişimcilik ve yatırım faaliyetlerinin gelişmesine yardımcı olmak, Türk ve Kazak işadamları arasındaki iş temaslarına ve işbirliklerine ivme kazandırmak ve Birlik üyelerinin hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamak amaçları doğrultusunda kurulmuştur.

TÜKİB'e üye şirketler Kazakistan'da sağlık, finans, inşaat, müteahhitlik, yapı malzemeleri, hukuk danışmanlık, taşımacılık, turizm, otelcilik gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.

E-posta: info@tukib.kz

Web-site: www.tukib.kz

- MÜSİAD KAZAKİSTAN ŞUBESİ

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneğinin Kazakistan şubesi 2018 yılı Kasım ayında kurulmuştur. Derneğin başkanlığını Birkan KARATAŞ yürütmektedir.

Dernek bünyesinde 54 firma yer almaktadır. Üye firmalar inşaat, elektrik-mekanik, gıda/restoran, tekstil-hazır giyim, medikal vb. sektörlerde faaliyet göstermektedir.

KOBİ niteliğindeki firmaların yoğun olarak temsil edildiği Dernek, Kazakistan Ulusal Girişimciler Odası Atameken başta olmak üzere çeşitli kurumlarla imzaladığı işbirliği memorandumları temelinde yerel kurum ve kuruluşlarla ilişkilerini her geçen gün artırmaktadır.

MÜSİAD Kazakistan faaliyetleri Türkiye ve Kazakistan arasındaki ticaretin ve iktisadi ilişkilerin artırılması doğrultusunda; ülkemiz ihracatının geliştirilmesine, Kazakistan'daki yatırım ve müteahhitlik faaliyetlerinin artırılmasına, ülkedeki iş kültürünün iş dünyamıza tanıtılmasına ve ülke pazarına girişte firmalarımıza hukuki/danışmanlık hizmetlerinin ve ihtiyaç duyan firmalara Kazak kurumlarıyla görüşmelerde destek sağlanmasına odaklanmaktadır.